

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIEADRES: ALBERTSTRAAT 25, 2018 ANTWERPEN

DE HUURWETGEVING IN 1986

1. Het is reeds meer dan tien jaar geleden dat op het einde van het jaar geen wijzigingen aan de huurwet zijn doorgevoerd. Ongeacht de inhoudelijke gebreken die daardoor in feite worden bestendigd, is deze «rust» op zich een goede zaak. Het zou nochtans naïef zijn te denken dat duidelijkheid in huurland heerst. De nieuwe bepalingen beginnen nu pas controverses op te roepen en daarom leek het ons nuttig een kort overzicht te geven van een aantal bepalingen die voor de toepassing van de huurwetgeving in 1986 van belang zullen zijn. In een eerste deel wordt de duur van de huur (voor het eerst zonder overgangsbepalingen) schematisch besproken. In een tweede deel wordt m.b.t. een specifiek element, nl. de verlenging wegens buitengewone omstandigheden (art. 1759bis B.W.), de eerste rechtspraak weergegeven. Ten slotte komt ook de huurprijsberekening aan bod, waarvoor huurprijsberekeningsfiches zijn opgenomen.

I. Duur en opzeggingstermijnen voor de huurovereenkomsten

A. Situering

2. Wat de duur van de huurovereenkomsten betreft is in 1986 geen overgangsrecht meer van toepassing. Zowel de overgangsmaatregelen van de wet van 29 december 1983 (als gewijzigd door de wet van 23 november 1984)¹, die voorzagen in een in de tijd beperkte wettelijke verlenging, als die van de sociale herstellwet van 22 januari 1985 voor de huurovereenkomsten m.b.t. de niet-gemeubileerde hoofdverblijfplaatsen² zijn niet meer van toepassing. Voor de regels i.v.m. de duur en de opzegging van huurovereenkomsten geldt bijgevolg thans een definitief stelsel. Hierna schetsen we summier de globale regeling, met specifieke aandacht voor de bepalingen uit de recente wetgeving.

B. De gemeenrechtelijke regeling van duur en opzegging van huurovereenkomsten

3. De bepalingen betreffende de duur van de huurovereenkomsten liggen verspreid in het Burgerlijk Wetboek

¹ Art. 11, wet 29 december 1983, B.S., 30 december 1983, gewijzigd door wet 23 november 1984, B.S., 29 november 1984.

² Art. 9 wet 22 januari 1985, B.S., 24 januari 1985.

(artt. 1736, 1737, 1738, 1757, 1758, 1758bis, 1758ter, 1759 en 1759bis B.W.). De artt. 1736 en 1737 B.W. vormen het basisregime van de duur van de huurovereenkomsten en ze zijn opgenomen in afdeling 1 (regels die aan de huur van huizen en aan die landeigendommen gemeen zijn) van hoofdstuk 2 (huur van goederen) van het B.W.: de regels vormen bijgevolg de gemeenrechtelijke regeling. Voor een uitgewerkte behandeling van de duur van de huurovereenkomsten verwijzen we naar de bestaande literatuur³.

Doordat voor specifieke situaties in afzonderlijke regelingen wordt voorzien (handelshuur; pacht; voor de huur van woningen: gemeubileerde appartementen (artt. 1758 B.W.) en niet-gemeubileerde hoofdverblijfplaatsen (art. 1758bis e.v. B.W.)), zijn de artt. 1736 en 1737 B.W., wat de duur van de huurovereenkomsten voor woningen betreft, enkel nog van toepassing op:

— gemeubileerde woningen die geen appartement zijn, ongeacht of deze woningen al dan niet als hoofdverblijfplaats dienen;

— niet-gemeubileerde woningen, die niet als hoofdverblijfplaats dienen, ongeacht of het al dan niet appartementen zijn;

— niet-gemeubileerde woningen, die als hoofdverblijfplaats dienen, en waarvan de huurovereenkomst van bepaalde duur is, voor zover deze duur het jaar overstijgt en waarin krachtens de huurovereenkomst een opzegging is vereist, maar geen opzeggingstermijn is bedongen en die niet stilzwijgend verlengd zijn (zie infra).

C. De regeling voor de niet-gemeubileerde hoofdverblijfplaatsen

1) Toepassingsgebied

4. Voor de huurovereenkomsten voor niet-gemeubileerde woningen, die de huurder als hoofdverblijfplaats die-

³ O.m. DE PAGE, *Traité*, IV, nrs. 558-582; LA HAYE, M. en VANKERCKHOVE, J., *Les baux en général. Le louage de choses, Les Nouvelles, Droit civil*, VI-1, Brussel, Larcier, 1964, nrs. 286-374; aangepast aan de nieuwe wetsbepalingen: HUBEAU, B. en VANDE LANOTTE, J., «Huur van goederen», *Bijzondere overeenkomsten*, DE KEYSER, L., SLUYTS, C. en VAN GELDER, A. (red.), Antwerpen, Kluwer, 1985; HERBOTS, J., «Huur», *Het onroerend goed in de praktijk*, DERINE, R. (red.), Antwerpen, Kluwer, 1985.

nen, zijn er bijzondere bepalingen. De artt. 1758bis en 1758ter, alsook 1759, § 2, B.W. zijn ingevoerd door de herstellwet van 22 januari 1985 en zijn opgenomen in afdeling 2 van hoofdstuk 2 (huur van goederen): ze betreffen bijgevolg de huishuur in het bijzonder. De in de wetteksten gebruikte begrippen vergen enige toelichting. In art. 1752bis B.W. vinden we een nadere precisering van het begrip «hoofdverblijfplaats»: deze kwalificatie kan bewezen worden aan de hand van een bepaling in de huurovereenkomst of door de inschrijving in het bevolkings- of vreemdelingenregister binnen drie maanden na de inwerkingtreding van de huurovereenkomst. Het is verdedigbaar ook andere materiële bewijsmiddelen voor die kwalificatie te aanvaarden⁴. Het begrip «niet-gemeubileerd» wordt evenwel niet uitgelegd. In de nieuwe regeling wordt een onderscheid gemaakt tussen de situaties waarbij een duurtijd is overeengekomen en die waarbij dit niet het geval is. Behalve de mondelinge overeenkomsten vallen ook een aantal verlengde overeenkomsten onder de categorie overeenkomsten waarbij geen duurtijd is overeengekomen⁵.

2) De huurovereenkomsten waarbij geen bepaalde duurtijd is overeengekomen (art. 1758bis B.W.)

5. *Duur*. Aangezien de partijen geen bepaalde duurtijd zijn overeengekomen, is deze onbepaald: het algemeen principe voor deze huurovereenkomsten ligt in het algemeen vervat in art. 1736 B.W. Aanvaard kan worden dat de nieuwe regeling van art. 1758bis B.W. niet alleen de regels betreffende de opzeggingstermijn vervangt, maar ook de regels die in de plaatselijke gebruiken vaak voorkomen inzake de veronderstelde duur, waarvan het verstrijken dient te worden afgewacht om een opzegging mogelijk te maken⁶. Concreet betekent dit dat de opzegging te allen tijde kan gebeuren.

6. *Opzeggingstermijnen*. Indien huurder en verhuurder geen bepaalde duurtijd overeenkomen, kan de ene partij de andere niet opzeggen, dan met inachtneming van een termijn van ten minste zes maanden, indien de opzegging wordt gedaan door de verhuurder en van ten minste drie maanden indien deze wordt gedaan door de huurder.

7. *Sanctie*. Het tweede lid van art. 1758bis B.W. bevat een sanctie, wanneer de opzeggingstermijn korter is dan wettelijk vereist is, nl. dat de opzegging niet nietig is, doch dat de «opzeggingstermijn verlengd wordt, ongeacht de contractuele bepalingen van voor de opzegging»; de laatste zinsnede wijst op een relatieve nietigheid. Verkorting in gemeen overleg na de betekening van de opzegging blijft mogelijk.

8. *Stilzwijgende wederinhuring*. Aangezien de huurovereenkomst van onbepaalde duur is, is hiervan geen sprake. Er is immers geen contractueel bepaalde einddatum.

⁴ Zie HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet, commentaar op de wet van 29 december 1983*, Antwerpen, Kluwer, 1984, nrs. 249-254.

⁵ Voor een toelichting over dit begrip: Vred. Antwerpen, 5e kanton, 26 juni 1984, onuitg., A.R., nr. 20869; HUBEU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985*, Antwerpen, Kluwer, 1985, nrs. 455-465.

⁶ *Ibid.*, nrs. 468-469.

3) De huurovereenkomsten waarbij een bepaalde duurtijd van drie maanden tot één jaar is overeengekomen (art. 1758ter B.W.)⁷

9. *Duur*. In dit geval is een bepaalde duurtijd door de partijen bedongen en deze moet door beide partijen worden nageleefd.

10. *Opzeggingstermijnen*. Er kan aan deze huurovereenkomsten slechts een einde worden gemaakt wanneer de ene partij de ander opzegt één maand voor het verstrijken van de bepaalde tijd.

11. *Sanctie*. Wordt de opzegging niet gedaan overeenkomstig genoemde opzeggingstermijn, dan wordt «de huur voortgezet voor een tijd gelijk aan de oorspronkelijk bepaalde tijd ongeacht de contractuele bepalingen» (art. 1758ter, § 2, B.W.). Het betreft bijgevolg een opgelegde, wettelijke vorm van wederinhuring, die geldt t.a.v. beide partijen. Discussie kan ontstaan over het opzeggingstijdstip bij de verlenging van deze korte huurovereenkomsten. In de eerste periode moet minstens één maand voor het einde worden opgezegd. Is er geen opzegging, dan wordt de huurder geacht er voor onbepaalde tijd te wonen. De opzeggingstermijnen zijn dan zes, resp. drie maanden, indien de opzegging uitgaat van de verhuurder, resp. de huurder. Is de opzegging niet correct gegeven dan wordt de overeenkomst met dezelfde duur verlengd. Er is nochtans geen duurtijd overeengekomen, zodat de opzeggingstermijnen zes en drie maanden bedragen. Eventueel wordt deze overeenkomstig art. 1758bis, § 2, verlengd. Een nieuwe opzegging is vereist om een einde te maken aan deze verlengde huurovereenkomst⁸.

12. *Stilzwijgende wederinhuring*. Art. 1759, § 2, B.W. bevat de regel dat, indien geen opzegging gedaan is, de stilzwijgende wederinhuring optreedt, omdat de «huurder geacht wordt de woning te blijven bewonen voor onbepaalde tijd». Opzegging is slechts mogelijk overeenkomstig art. 1758bis B.W. De voorwaarden voor het optreden van de wederinhuring zijn dezelfde als bij art. 1738 (gemeenterechtelijke regeling) en art. 1759, § 1, B.W. (huishuur). Uit art. 1759, § 2, B.W. blijkt dat voor niet-gemeubileerde hoofdverblijfplaatsen de uitsluiting van de stilzwijgende wederinhuring contractueel onmogelijk is.

4) De huurovereenkomsten waarbij een bepaalde duurtijd vanaf één jaar is overeengekomen.

13. *Duur*. Deze duurtijd is bedongen en moet door beide

⁷ De overeenkomsten van één jaar kunnen niet onder de omschrijving «tot één jaar» worden gerekend (uitwerking: HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985, o.c.*, nr. 477).

⁸ Kritiek op de oplossing die in de kamercommissie door het minister van Justitie is verdedigd: VANKERCKHOVE, J., «Loyers et revenus immobiliers en 1985. Droit au logement. Loi de redressement du 22 janvier 1985 concernant des dispositions sociales», J.T., 1985, (157), nrs. 19-20; TAVERNE, M., «Modération des loyers et nouvelle réforme du louage», T. *Vred.*, 1985, (65), nr. 26; HERBOTS, J., «Schets van de jongste huurwetwijzigingen», l.c., nr. 15; uitwerking van de o.i. juiste oplossing: HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985, o.c.*, nrs. 483-484 en 509.

Schema 1: Duur en opzegging van huurovereenkomsten voor niet-gemeubileerde hoofdverblijfplaatsen

Type huurovereenkomst	Duur huurovereenkomst	Opzeggingstermijnen		Stilzwijgende wederinhuring (geen opzegging)	Sanctie voor te korte opzeggingstermijnen
		opzeggingstermijn verhuurder	opzeggingstermijn huurder		
1. Huurovereenkomsten van onbepaalde duur	onbepaald	zes maanden op elk ogenblik	drie maanden op elk ogenblik	niet van toepassing	opzeggingstermijn wordt verlengd
2. Huurovereenkomsten van bepaalde duur vanaf één jaar	overeengekomen	overeengekomen of plaatselijk gebruik	overeengekomen of plaatselijk gebruik	onbepaalde duur; resp. zes en drie maanden opzeggingstermijn	opschorting of ongeldigheid
3. Huurovereenkomsten van bepaalde duur van drie maanden tot één jaar	overeengekomen	één maand vóór het verstrijken van de bepaalde tijd	één maand vóór het verstrijken van de bepaalde tijd	onbepaalde duur; resp. zes en drie maanden opzeggingstermijn	voortzetting van de overeenkomst voor een duurgelijk aan de oorspronkelijke duur

partijen worden nageleefd.

14. *Opzeggingstermijnen.* In de oorspronkelijke duurtijd gelden de contractueel bepaalde opzeggingstermijnen of die van het plaatselijk gebruik (zie supra). Art. 1759, § 2, B.W. regelt de situatie na het verstrijken van de bedongen duurtijd.

15. *Sanctie.* Een sanctie voor het niet-naleven van de contractuele of door het plaatselijk gebruik bepaalde opzeggingstermijnen komt in de wet niet voor. Indien de opzegging te vroeg is gedaan, wordt aanvaard dat de opzegging pas uitwerking krijgt tegen de eerste nuttige datum. In dat geval wordt van opschorting gesproken, zij het dat er betwisting is of er een nieuwe opzegging nodig is. Bij een laattijdige opzegging wordt de opzegging ongeldig en is een nieuwe opzegging in elk geval nodig.

16. *Stilzwijgende wederinhuring.* Hiervoor geldt op nieuw art. 1759, § 2, B.W.; is er geen opzegging gedaan, dan wordt de huurder geacht de woning te blijven bewonen voor onbepaalde tijd en de opzegging kan slechts gegeven worden overeenkomstig art. 1758bis B.W. Ook hier wordt de contractuele uitsluiting van de stilzwijgende wederinhuring onmogelijk gemaakt.

5) Schematisch overzicht

17. De regeling voor de niet-gemeubileerde hoofdverblijfplaatsen kan wat de duur en de opzeggingstermijnen betreft worden samengevat zoals op bovenstaand schema 1.

II. De verlenging wegens buitengewone omstandigheden (art. 1759bis B.W.)⁹

A. Principe

18. Art. 1759bis B.W. is ingevoerd door de wet van 29 december 1983 betreffende de huur van onroerende goede-

ren en aangevuld door art. 8 van de sociale herstellwet van 22 januari 1985¹⁰. Het eerste lid stelt het principe en legt het toepassingsgebied vast: wanneer een huurovereenkomst een woning betreft die de huurder tot hoofdverblijfplaats dient, en deze vervalt of eindigt¹¹ ten gevolge van een opzegging, kan de huurder om een verlenging verzoeken. Het tweede, derde en vierde lid bepalen de grenzen en de modaliteiten waarbinnen deze verlenging kan worden toegestaan. Er is allereerst een termijn voor de aanvraag (nl. ten hoogste één maand voor het einde van de huurovereenkomst), er moet rekening worden gehouden met de belangen van de twee partijen en de huurder moet het bewijs leveren van buitengewone omstandigheden. Indien er geen uitdrukkelijk akkoord van de partijen is, moet de rechter de duur van de verlenging bepalen. Deze mag evenwel de duur van

VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985, o.c.*, p. 68-70, nrs. 510-518; HERBOTS, J., «Huur», *Het onroerend goed in de praktijk*, DERINE, R. (red.), Antwerpen, Kluwer, 1985, II B4-18-20; HERBOTS, J., «Schets van de jongste huurwetwijzigingen», *R.W.*, 1984-85, (2033), 2040-2041, nrs. 16-18; PHILIPPE, D. en TAVERNE, M., «Commentaire de la nouvelle loi relative aux contrats de louage de biens immobiliers», *T. Vred.*, 1984, (129), 146-148; SIMONS, J., «Les dispositions de la loi du 22 janvier 1985 relatives aux loyers et aux baux», *Rev. Not. B.*, 1985, (122), 135-136; TAVERNE, M., «La modération des loyers et nouvelle réforme du louage», *T. Vred.*, 1985, (65), p. 81-84, nrs. 30-33; TRAEST, G., «De plaatsbeschrijving en de verlenging in de nieuwe huurwet», *R.W.*, 1983-84, (2209), 2212-2216; VANKERCKHOVE, J., «Petite réforme du louage et loyers en 1984», *J.T.*, 1984, (145), p. 158-160, nrs. 67-80; VANKERCKHOVE, J., «Loyers et revenus immobiliers en 1985. Droit au logement. Loi de redressement du 22 janvier 1985 contenant des dispositions sociales», *J.T.*, 1985, (157), p. 162-163, nrs. 22-26; VAN OEVELEN, A., «De 'definitieve' huurwet van 29 december 1983», *Ruimtelijke planning*, VAN ALSENNOY, J. (red.), Antwerpen, Van Loghum-Slaterus, 1984, II, B.1.D., p. 15-19, nrs. 27-30.

¹⁰ Over de toepasselijkheid van art. 1759bis B.W. in de tijd: *Vred. Brugge*, 27 april 1984, *T. Vred.*, 1985, 213.

¹¹ Over het begrip verval: HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985, o.c.*, p. 58-59, nrs. 496-497; HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet, o.c.*, p. 59-61, nrs. 159-163; VAN OEVELEN, A., *l.c.*, 25; TRAEST, G., *l.c.*, 2213.

⁹ Voor een grondige bespreking van art. 1759bis B.W. in de rechtsleer, zie men HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet, commentaar op de wet van 29 december 1983, o.c.*, p. 70-85, nrs. 180-219; HUBEAU, B., LIPPENS, J. en

één jaar niet overschrijden. Indien de rechter dit billijk acht, mag hij op verzoek van de verhuurder een verhoging van de huurprijs toestaan. Ten slotte is in een aantal gevallen geen verlenging mogelijk, nl. bij aankoop van de woning door een nieuwe eigenaar en in geval van overlijden van de eigenaar. In het geval van een nieuwe eigenaar moet de opzegging gedaan zijn binnen twee jaar vóór de vreemding en het moet om een huurovereenkomst van bepaalde duur gaan, om de mogelijkheid tot buitengewone verlenging uit te sluiten.

B. Formele toepassingsvereisten

19. De huurder «kan» om een verlenging verzoeken, «die kan worden toegestaan», zo luidt art. 1759bis B.W. In beide gevallen gaat het dus om een mogelijkheid. Vaak zal dit verzoek gedaan worden als wederis ter gelegenheid van een vordering tot geldigverklaring of bij de betwisting van een opzegging. Omdat de wettekst uitdrukkelijk zegt dat de verlenging per aangetekende brief wordt aangevraagd, is er een minderheidstendens in de rechtspraak die een tegenvordering, zonder voorafgaande aangetekende brief, als niet ontvankelijk beschouwt¹².

3. Materiële toepassingsvereisten en de beoordeling van de rechter

1) De buitengewone omstandigheden

20. Het persoonlijk karakter van de omstandigheden. Art. 1759bis B.W. gaat ervan uit dat er zich bepaalde sociale toestanden kunnen voordoen, die niet kunnen worden beschouwd als een misbruik, maar die hun oorsprong vinden in de moeilijke toestand waarin de huurder zich bevindt. Onder het begrip moet worden verstaan: «een element van stoornis, eigen aan de persoon van de huurder»¹³. Dat stelt problemen in geval van onderhuur, waarbij de omstandigheden duidelijk niet eigen zijn aan de persoon van de huurder, maar wel aan die van de onderhuurder¹⁴.

21. Welke omstandigheden komen in aanmerking? Voorbeelden van buitengewone omstandigheden, die de huurder volgens de parlementaire voorbereiding door alle middelen mag bewijzen, zijn: zwangerschap, zware ziekte, plotselinge werkloosheid, overlijden; nieuwe huurovereenkomsten, afwerking nieuwe woning, deelname aan examens, e.d.m.¹⁵. Belangrijk is o.m. dat de omstandigheden nieuw moeten zijn: er moet een nieuwe toestand zijn ontstaan, die bij het sluiten van de huurovereenkomst niet bestond; de toestand mag niet veroorzaakt zijn door misbruiken of nalatigheid in hoofde van de huurder¹⁶. Zo be-

schouwt de Vrederechter van Kontich de invaliditeit van blijvende aard niet als buitengewone omstandigheid¹⁷. Daartegenover staat een vonnis van het vierde kanton te Gent waarbij de leeftijd en de beperkte financiële mogelijkheden van de huurder doorslaggevend zijn voor het toekennen van de maximumverlenging van één jaar¹⁸. Ten slotte werd een verlenging geweigerd omdat de huurder van plan was een reis naar Amerika te maken met het oog op een bezoek aan familieleden en het informeren naar mogelijkheden van emigratie¹⁹.

22. De bewijsverplichting van de huurder. Het onderzoek naar de omstandigheden moet op een concrete manier gebeuren. De huurder moet de feiten of de toestand die hij aanvoert, bewijzen en preciseren²⁰, bv. door een attest van werkloosheid, ziekte, of de bouwovereenkomst voor een in aanbouw zijnde woning.

2) De belangen van beide partijen

23. Is het bewijs van de buitengewone omstandigheden een voorafgaande, noodzakelijke voorwaarde, of een voldoende voorwaarde? Men kan redelijkerwijze aanvaarden dat, ook als de omstandigheden bewezen zijn, de verlenging wegens de wederzijdse belangen kan worden geweigerd. Er moet m.n. worden nagegaan of de verhuurder zich ook niet in gelijkaardige buitengewone omstandigheden bevindt (bv. te goeder trouw gesloten huurovereenkomst, zelfbewoning, heropbouw; niet: de mogelijkheid van huurprijsverhoging bij een nieuwe huurder, de beoordeling van het al dan niet vervullen van de huurdersverplichtingen in het verleden)²¹. De afweging van belangen kan tot gevolg hebben dat de verlenging wordt geweigerd, maar ook dat de aangevraagde duur wordt ingekort.

24. Uit dit alles blijkt dat de rechter inzake de toepassing van art. 1759bis B.W. een erg ruim appreciatierecht heeft, zowel wat de buitengewone omstandigheden zelf, als wat de belangen van de partijen betreft.

III. De huurprijs in 1986

A. Algemene principes

25. De partijen bepalen vrij de huurprijs. Voor 1986 is er daarop slechts één uitzondering, ingevolge art. 4 van de

¹² Parl. St., Kamer, 1984-85, nr. 807/9, 52.

¹³ Vred. Kontich, 19 december 1984, onuitg., A.R., nr. 4398.

¹⁴ Vred. Gent, 4e kanton, 24 september 1985, onuitg., A.R., nr. 1968.

¹⁵ Vred. Antwerpen, 3e kanton, 1 maart 1985, onuitg., A.R., nr. 8261; hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van de verhuurder; het is evenwel onduidelijk of de omstandigheden zelf dan wel het te kort schieten in de bewijsverplichting wordt ge-wraakt.

²⁰ Vred. Antwerpen, 3e kanton, 1 maart 1985, onuitg., A.R., nr. 8261. De vrederechter van Kontich voegt eraan toe dat de huurder bovendien moet bewijzen dat hij sinds de opzegging naar een andere woning heeft gezocht («een redelijke inspanning leveren om een andere woonplaats te vinden»): Vred. Kontich, 19 december 1984, onuitg., A.R., nr. 4398; o.i. moet dit laatste met omzichtigheid worden gehanteerd.

²¹ Contra: Parl. St., Senaat, 1982-83, nr. 556/2, 84; VAN-KERCKHOVE, J., «Petite réforme du louage et loyers en 1984», l.c., nr. 72; TRAEST, G., l.c., 2215.

¹² Vred. Wetteren, 20 juli 1985, onuitg., A.R., nr. 730.

¹³ Parl. St., Senaat, 1984-85, nr. 556/2, 82.

¹⁴ Vred. Antwerpen, 1e kanton, 23 mei 1984, onuitg., A.R., nr. 7495; VAN-KERCKHOVE, J., «Petite réforme du louage et loyers en 1984», l.c., nr. 73.

¹⁵ Parl. St., Senaat, 1982-83, nr. 556/2, 82-83, Parl. St., Kamer, 1983-84, nr. 807/9, 4, 16 en 52; toepassingsgevallen aankoop of bouw van woning: Vred. Antwerpen, 1e kanton, 23 mei 1984, onuitg., A.R., nr. 7495; Vred. St. Niklaas, 1e kanton, 17 juni 1985, onuitg., A.R., nr. 6479/85.

sociale herstelwet van 22 januari 1985 : een huurprijsverhoging — boven de wettelijke bepalingen —, bij gelijkblijven- de huurders is onmogelijk.

26. De partijen hebben de vrijheid de huur al dan niet aan één of andere factor te koppelen. Indien echter de huurprijs aan de index van de consumptieprijsen wordt verbonden, is de aanpassing geregulemeenteerd (art. 1728bis B.W.). De verhoging mag dan maximaal eenmaal per huur- jaar plaatshebben, ten vroegste op de verjaardag van de inwerkingtreding van de overeenkomst. De aanpassing ge- beurt volgens de maximale formule: basishuurprijs x nieuwe index/aanvangsindex. De nieuwe index is de index van de maand vóór de aanpassing (dus van de maand vóór de verjaardag van de inwerkingtreding van de overeen- komst); de aanvangsindex is de index van de maand vóór het sluiten van de overeenkomst²². De vorderingen van de

verhuurders m.b.t. de aanpassing van de huurprijs aan de index van de consumptieprijsen (en dus niet m.b.t. de huurprijs zelf of m.b.t. de afrekening van bijkomende kos- ten) verjaren na één jaar.

De huurder kan «hetgeen hij krachtens de wet of de overeenkomst te veel betaalde», gedurende vijf jaar terug- vorderen. Daarvoor moet hij eerst een aangetekende brief aan de eigenaar richten. Indien deze niet ingaat op de vraag van huurder, moet de huurder binnen een jaar na deze aan- getekende brief een procedure instellen.

27. Al bij al mag dit geheel een tamelijk eenvoudige re- geling worden genoemd. Twee factoren beletten nochtans dat de praktische toepassing even eenvoudig is: ten eerste blijft de invloed van de tijdelijke huurwetgeving in de over- gangsregeling doorwerken en ten tweede heeft de sociale herstelwet een nieuwe huurprijsmatiging ingevoerd. De in-

Schema 2

1

WEB 83		Kleine en middelgrote woningen ¹				Grote ¹ woningen		Voordien nieuwe verhu- ring	Reeds verhuurd	Alle woningen			

¹ Kleine en middelgrote woningen zijn woningen met een kadastraal inkomen van
- minder dan 10.000 fr. (gemeenten – 5.000 inwoners)
- minder dan 12.000 fr. (gemeenten – 30.000 inwoners)
- minder dan 20.000 fr. (gemeenten + 30.000 inwoners)
² A.I. = Aanvangsindex. Er wordt gewerkt met de index 1974-75.
³ Meestal terug te brengen tot de formule: (BHP × index nov. 83): index maand vóór sluiten overeenkomst.

WEB 83 = laagste van de twee bedragen

2

HS 86

WEB 83 × INDEX DEC. 85
.....
..... = (HS 86)
.....
INDEX DEC. 82

²² Voor een grondige analyse van de termen inwerkingtreding en afsluiting: HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet, o.c., nrs. 63-71.*

3

MB 86

EH 85 × 2
.....
..... = (MB 86)
100

4

EH 86

..... (HS 86) – (MB 86) = (EH 86)

vloed van beide reglementeringen is verschillend naargelang van de inwerkingtreding- of de sluitingsdatum van de overeenkomst. Daarom hebben we ervoor geopteerd om de bespreking van de huurprijsberekening voor 1986 uit te splitsen naargelang van de aanvangsperiode van de overeenkomst.

B. Overeenkomsten gesloten vóór 1 januari 1981

1) Principe

28. De berekening van de huurprijs verloopt in vier stappen:

1. De berekening van «het bedrag dat voortvloeit uit de bepalingen van de wet van 30 december 1982 ...»²³. We duiden dit bedrag aan met de term: «wettelijk eisbaar bedrag 1983», afgekort WEB 83.

2. De berekening van de «niet-gematigde» huurprijs, d.w.z. de huurprijs, zonder rekening te houden met de beperking door de sociale herstelwet opgelegd. Dit bedrag duiden we aan met de term: «hoofdsom 1986», afgekort HS 86.

3. De berekening van het bedrag dat van de hoofdsom moet worden afgetrokken (beter bekend als de matiging van twee procent). Dit bedrag duiden we aan met de term: «matigingsbedrag 1986», afgekort MB 86.

4. De berekening van de effectief te betalen of te ontvangen huurprijs, zijnde de hoofdsom min het matigingsbedrag, aangeduid onder de term «effectieve huur 1986», afgekort EH 86.

2) Berekeningsschema

29. Schema 2

30. Het wettelijk eisbaar bedrag in 1983 wordt berekend volgens de coëfficiënten (tijdelijke huurwetgeving) enerzijds en volgens de bepalingen van de overeenkomst anderzijds. Het laagste bedrag is de basishuurprijs voor de verdere berekeningen.

Voor het berekenen van het matigingsbedrag moet twee procent worden genomen van de wettelijk eisbare huurprijs in 1985. Dit stelt natuurlijk problemen indien de effectief betaalde huurprijs niet de wettelijk eisbare huurprijs is, bv. wanneer een verhoging werd vergeten. Zonder in detail te treden kan als vuistregel gelden dat indien de overeenkomst een automatische indexclausule bevat («de huur zal van rechtswege worden aangepast») en de verhuurder deze verhoging niet stelselmatig «vergeten» is, de niet gevraagde huurprijs voor de berekening van het matigingsbedrag wordt meegerekend. Bij de voorbeelden wordt telkens in voetnoot aangeduid hoe de EH 85 wordt berekend.

Het is belangrijk op te merken dat het voor de berekening van de hoofdsom in 1986 niet meer belangrijk is te weten wat betaald werd in 1985.

3) Voorbeeld één²⁴

²³ Art. 10 van de wet van 24 december 1983 betreffende de huur van onroerende goederen, B.S., 30 december 1983.

²⁴ De voorbeelden bouwen verder op de voorbeelden die reeds in vroegere publikaties werden gehanteerd (zie HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985*, o.c., nrs. 380-387).

31. Begindatum van de overeenkomst: 1 januari 1972. Maandelijkse huurprijs in de overeenkomst bepaald: 3000 fr. Aanpassingsbeding: jaarlijkse aanpassing aan de index van de consumptieprijzen.

32. *Stap 1*: Wettelijk eisbaar bedrag december 1983 (WEB 83). Voor de berekening verwijzen we naar de tabel opgenomen in de huurprijsberekeningsfiche.

De berekening gebeurt niet alleen op basis van de «coëfficiënten» maar ook op basis van de overeenkomst. Het laagste bedrag is de wettelijk eisbare huurprijs voor december 1983.

Volgens de coëfficiënten: $(3000 \times 146,84) / 74,96 = 5877$. 74,96 is de index van de maand voor de begindatum, dus van december 1971, op basis van de index 1974-75. 146,84 is een vast bedrag verkregen door het vermenigvuldigen van de oorspronkelijke coëfficiënt met de opeenvolgende maximale verhogingspercentages.

Volgens de overeenkomst: $(3000 \times 183,92) / 74,96 = 7361$. 183,92 is de index van november 1983, 74,96 is de index van december 1971 (index op basis van 1974-75 = 100).

Besluit: WEB 83 = 5877 (het laagste van beide getallen).

Stap 2: Hoofdsom 1986 (HS 86)

$$\frac{5877 \text{ (WEB 83)} \times 131,11 \text{ (index dec 85)}}{111,65 \text{ (index dec 82)}} = 6901 \text{ (HS 86)}$$

Stap 3: Matigingsbedrag 1986 (MB 86)²⁵

$$\frac{6509 \text{ (EH 85)} \times 2}{100} = 131 \text{ (MB 86)}$$

Stap 4: Effectieve huurprijs 1986 (EH 86)

$$6901 \text{ (HS 86)} - 131 \text{ (MB 86)} = 6770 \text{ (EH 86)}$$

4) Voorbeeld twee

33. Begindatum van de overeenkomst: 1 januari 1977. Maandelijkse huurprijs in de overeenkomst bepaald: 4000. Aanpassingsbeding: jaarlijkse aanpassing aan de index van de consumptieprijzen.

34. *Stap 1*: Wettelijk eisbaar bedrag december 1983 (WEB 83): volgens de coëfficiënten: $4000 \times 1,367 = 5468$; volgens de overeenkomst: $(4000 \times 183,92) / 117,80 = 6245$. 183,92 is de index van november 1983; 117,80 is de index van december 1976, telkens op basis van het gemiddelde 1974-75. Besluit: WEB 83 = 5468 (het laagste van beide getallen).

Stap 2: Hoofdsom 1986 (HS 86)

²⁵ Voor de berekening van het matigingsbedrag in 1986 is een berekening van de effectieve huur in 1985 nodig. Deze gebeurt als volgt:

- berekening WEB 83
- berekening WEB 84: $(\text{WEB 83} \times \text{index dec. 83}) / \text{index dec. 82}$;
- berekening HS 85: $(\text{WEB 83} \times \text{index dec. 84}) / \text{index dec. 82}$;
- berekening MB 85: $(\text{WEB 84} \times 2) / 100$;
- berekening EH 85: HS 85 - MB 85;

Voor een gedetailleerde uitleg: HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985*, o.c., nrs. 380-387 en nr. 535.

De concrete berekening van de effectieve huurprijs voor 1985 is in het geciteerde werk opgenomen in nr. 387.

$$\frac{5468 \text{ (WEB 83)} \times 131,11 \text{ (index dec 85)}}{111,65 \text{ (index dec 82)}} = 6421 \text{ (HS 86)}$$

Stap 3: Matigingsbedrag 1986 (MB 86)²⁵

$$\frac{6056 \text{ (EH 85)} \times 2}{100} = 121 \text{ (MB 86)}$$

Stap 4: Effectieve huurprijs 1986 (EH 86)

6421 (HS 86) - 121 (MB 86) = 6300 (EH 86)

35. In beide voorbeelden mogen de aanpassingen worden gevraagd vanaf 1 januari, tenzij de vorige eisbare huurprijsverhoging minder dan een jaar geleden is (zie infra). In dat geval wijzigt de «index december 1985» in de «index van de maand vóór de aanpassing». De andere elementen blijven dezelfde.

C. Overeenkomsten gesloten vanaf 1 januari 1981 met inwerkingtreding voor 1 januari 1984

1) Principe

36. Ook hier behoudt de tijdelijke huurwetgeving een belangrijke invloed en moet eerst het wettelijk eisbaar bedrag van december 1983 worden berekend.

Het belangrijkste verschil met de andere overeenkomsten is het tijdstip van de verhoging, namelijk de verjaardag van de inwerkingtreding van de overeenkomst, waardoor ook de index in deler en noemer deze wordt van de maand voor de inwerkingtreding.

2) Berekeningsschema

37. Schema 3

1

WEB 83				
	Datum inwerking- treding	01.01.81 tot 31.12.81	01.01.82 tot 31.12.82	01.01.83 tot 31.12.83
BEDRAG Wettelijk A eisbare dec. 1983		BHP × 1.124	BHP × 1.06	BHP
BEDRAG Volgens B overeenkomst				
WEB 83 = (laagste bedrag)				

2

2

HS 86

WEB 83 $\times$ INDEX 86 MVIT¹ INDEX 83 MVIT¹	=	 (HS 86)
--	---	---------------

3

$$\frac{\text{EH } 85 \times 2}{100} = \dots\dots (\text{MB } 86)$$

4

$$\text{..... (HS 86) - (MB 86) = (EH 86)}$$

¹ MVIT = Maand vóór Inwerkingtreding. MVIT 86 kan december 1985 zijn, wanneer de overeenkomst op één januari in werking getreden is.

3) Voorbeeld drie

38. Begindatum van de overeenkomst: 1 januari 1981. Maandelijks huurprijs in de overeenkomst overeengekomen: 5000. Aanpassingsbeding: jaarlijkse aanpassing aan de index van de consumptieprijsen.

39. *Stap 1:* Wettelijk eisbaar bedrag december 1983 (WEB 83). Volgens de coëfficiënten : $5000 \times 1,124 = 5620$. Volgens de overeenkomst : $(5000 \times 183,92) / 147,09 = 6252$. 183,92 is de index van november 1983 ; 147,09 is de index van december 1980 (telkens basis 1974-75). Besluit : WEB 83 = 5620 (laagste getal)

Stap 2: Hoofdsom 1986 (HS 86)

$$\frac{5620 \text{ (WEB 83)} \times 131,11 \text{ (index dec 85)}}{111,65 \text{ (index dec 82)}} = 6600 \text{ (HS 86)}$$

Stap 3 : Matigingsbedrag 1986 (MB 86)²⁶

$$\frac{6224 \text{ (EH 85)} \times 2}{100} = 124 \text{ (MB 86)}$$

Stap 4: Effectieve huur 1986 (EH 86)

6600 (HS 86) - 124 (MB 86) = 6476 (EH 86). Deze som is eisbaar vanaf 1 januari 1986.

4) Voorbeeld vier

40. Begindatum van de overeenkomst: 1 mei 1982.
Maandelijks huurprijs in de overeenkomst bepaald: 6000.
Aanpassingsbeding: jaarlijkse aanpassing aan de index van
de consumptieprijzen.

²⁶ Voor de berekening van het matigingsbedrag in 1986 is een berekening van de effectieve huur in 1985 nodig. Deze gebeurt als volgt:

- berekening WEB 83;
- berekening WEB 84: $(\text{WEB 83} \times \text{index 84 MVIT}) / \text{index 83 MVIT}$;
- berekening HS 85: $(\text{WEB 83} \times \text{index 85 MVIT}) / \text{index 83 MVIT}$;
- berekening MB 85: $(\text{WEB 84} \times 2) / 100$;
- berekening EH 85: $\text{HS 85} - \text{MB 85}$.

Voor een gedetailleerde uitleg zie: HUBEAU, B. LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985, o.c.*, nrs. 392-398 en nr. 537).

De concrete berekening van de effectieve huurprijs voor 1985 is in het geciteerde werk opgenomen in nr. 398.

41. *Stap 1:* Wettelijk eisbaar bedrag december 1983 (WEB 83)

Volgens de coëfficiënten: $6000 \times 1,06 = 6360$. Volgens de overeenkomst: $(6000 \times 176,21) / 163,22 = 6478$. 176,21 is de index van april 1983; 163,22 is de index van april 1982. Besluit: WEB 83 = 6360 (laagste getal)

Stap 2: Hoofdsom 1986 (HS 86)

$$\frac{6360 \text{ (WEB 83)} \times \dots \text{ (index april 1986)}}{114,41 \text{ (index april 1983)}} = \dots \text{ (HS 86)}$$

Stap 3: Matigingsbedrag 1986 (MB 86)²⁶

$$\frac{7073 \text{ (EH 85)} \times 2}{100} = 141 \text{ (MB 86)}$$

Stap 4: Effectieve huur 1986 (EH 86)

$\dots \text{ (HS 86)} - 141 \text{ (MB 86)} = \dots \text{ (EH 86)}$. Deze aanpassing treedt in werking vanaf mei 1986.

D. Overeenkomsten in werking getreden vanaf 1 januari 84 en vóór 1 januari 1985

1) Principe

42. Deze overeenkomsten werden in 1985 voor het eerst verhoogd, met een matiging van twee procent. Voor de aanpassing in 1986 heeft de in 1985 betaalde huurprijs enkel belang m.b.t. het matigingsbedrag.

Voor deze overeenkomsten is het belangrijk op te merken dat de verhoging plaatsheeft op de verjaardag van de overeenkomst, maar dat de aanvangsindex, de index is van de maand voor het afsluiten van de overeenkomst.

De «normale» aanpassing wordt dus als volgt berekend:

$$\frac{\text{Basishuurprijs (BHP)} \times \text{Index 1985 maand voor de inwerkingtreding}}{\text{Index 1984 maand voor afsluiting}}$$

Deze formule werd ingevoerd door de wet van 29 december 1983 en kan als asymmetrisch worden beschouwd. De teller betreft de index van de maand vóór de inwerkingtreding, de noemer de index van de maand vóór de afsluiting.

Indien een overeenkomst op 10 februari 1984 gesloten werd om op 1 april in werking te treden, is de formule: $\text{BHP} \times \text{index maart 1985} / \text{index januari 1983}$. Er is dus een indexaanpassing van 14 maanden mogelijk. Aangezien de bepaling door een relatieve nietigheid gesanctioneerd wordt, blijft een contractuele bepaling die voordeliger is voor de huurder geldig (bv. een contractueel beding dat als aanvangsindex de index van de maand voor de inwerkingtreding aanneemt).

2) Berekeningsschema

43. *Schema 4*

HS 85

$$\frac{\text{BHP} \times \text{INDEX 85 MVIT}^1}{\dots \dots \dots} = \dots \dots \dots \text{ (HS 85)}$$
$$\dots \dots \dots$$
$$\text{INDEX 84 MVA}^2$$

MB 85

$$\frac{\text{BHP} \times 2}{\dots \dots \dots} = \dots \dots \dots \text{ (MB 85)}$$
$$100$$

EH 85

$$\dots \dots \text{ (HS 85)} - \dots \dots \text{ (MB 85)} = \dots \dots \text{ (EH 85)}$$

¹ MVIT = Maand vóór inwerkingtreding

² MVA = Maand vóór afsluiten

Zie ook opmerking bij *schema 3*

3) Voorbeeld vijf

44. Begindatum van de overeenkomst: 1 januari 1984 (op 1 januari gesloten en in werking getreden). Maandelijkse huurprijs in de overeenkomst bepaald: 7000. Aanpassingsbeding: jaarlijkse aanpassing aan de index van de consumptieprijzen.

45. *Stap 1:* Hoofdsom 1986 (HS 86)

$$\frac{7000(\text{BHP}) \times 131,11(\text{index december 1985})}{119,64 \text{ (index december 1983)}} = 7671 \text{ (HS 86)}$$

Stap 2: Matigingsbedrag 1986 (MB 86)²⁷

$$\frac{7235 \text{ (EH 85)} \times 2}{100} = 145 \text{ (MB 86)}$$

Stap 3: Effectieve huur 1986 (EH 86)

$$7671 \text{ (HS 86)} - 145 \text{ (MB 86)} = 7526 \text{ (EH 86)}$$

E. Overeenkomsten in werking getreden vanaf 1 januari 1985

1) Principe

46. Deze overeenkomsten worden voor de eerste maal aangepast, volgens de principes die in 1985 van kracht waren voor de overeenkomsten in 1984 in werking getreden.

²⁷ Voor de berekening van het matigingsbedrag in 1986 is een berekening van de effectieve huur in 1985 nodig. Deze gebeurt als volgt:

- berekening HS 85: $(\text{BHP} \times \text{index 85 MVIT}) / \text{index 84 MVA}$
- berekening MB 85: $(\text{BHP} \times 2) / 100$
- berekening EH 85: $\text{HS 85} - \text{MB 85}$

Voor een gedetailleerde uitleg: HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VAN-DE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985, o.c., nrs. 402-405 en nr. 539*.

De concrete berekening van de effectieve huurprijs voor 1985 is in het geciteerde werk opgenomen in nr. 405.

47. Schema 5

$$1 \quad \begin{array}{c} \boxed{\text{HS 86}} \\ \hline \text{BHP} \times \text{INDEX 85 MVIT} \\ \dots\dots\dots \\ \hline \dots\dots \\ \text{INDEX 85 MVA} \end{array} = \dots\dots (\text{HS 86})$$

$$2 \quad \begin{array}{c} \boxed{\text{MB 86}} \\ \hline \text{BHP} \times 2 \\ \dots\dots \\ \hline 100 \end{array} = \dots\dots (\text{MB 86})$$

$$3 \quad \boxed{\text{EH 86}} \\ \dots\dots (\text{HS 86}) - \dots\dots (\text{MB 86}) = \dots\dots (\text{EH 86})$$

Voor de afkortingen verwijzen we naar de vorige schema's.

3) Voorbeeld zes

48. Begindatum van de overeenkomst: 1 januari 1985 (op 1 januari afgesloten en in werking getreden). Maandelijke huurprijs in de overeenkomst bepaald: 8000. Aanpassingsbeding: jaarlijkse aanpassing aan de index van de consumptieprijzen

49. Stap 1: Hoofdsom 1986 (HS 86)

$$\frac{8000(\text{BHP}) \times 131,11(\text{index december 1985})}{126,04(\text{index december 1984})} = 8322 (\text{HS 86})$$

Stap 2: Matigingsbedrag 1986 (MB 86)

$$\frac{8000 (\text{BHP}) \times 2}{100} = 160 (\text{MB 86})$$

Stap 3: Effectieve huur 1986 (EH 86)

$$8322 (\text{HS 86}) - 160 (\text{MB 86}) = 8162 (\text{EH 86})$$

F. Wat bij het niet vragen van een indexaanpassing?

50. De ervaring leert dat heel wat eigenaars een indexaanpassing vergeten te vragen. Wat zijn de gevolgen hiervan? Deze vraag wordt niet eenduidig beantwoord. Er moet een onderscheid worden gemaakt naargelang van de inwerkingtreding van de overeenkomst en naargelang van de indexclausule van de overeenkomst.

51. Indien een automatische indexclausule is opgenomen is er een juridische fictie dat de verhoging werd gevraagd. Het niet-betalen van de verhoging door de huurder heeft daardoor geen invloed op de volgende aanpassingen.

Indien de huurprijs op 1 januari 1985 kon stijgen en de eigenaar verwittigt de huurder pas op 1 juli 1985, kan hij

niet alleen de voorbije maanden vorderen, maar kan hij bovendien op 1 januari 1986 de huurprijs opnieuw aanpassen. Dat is ook zo wanneer hij pas op 1 februari 1986 verwittigt. Weliswaar is de vordering dan beperkt tot één jaar dus vanaf maart 1985 tot december 1985 met de eerste verhoging, en vanaf januari 86 tot en met februari 1986 met beide verhogingen.

52. Indien een facultatieve aanpassing is opgenomen (bv. vaak bij mondelinge overeenkomsten die toch ieder jaar werden aangepast), is een aanmaning wel vereist. De verhoging is pas eisbaar na een aanmaning. Wanneer kan dan een nieuwe verhoging worden gevraagd? Art. 10 van de wet van 29 december 1983 voert een overgangsregeling in voor de overeenkomsten die voor 1 januari 1981 in werking zijn getreden. Voor de overeenkomsten gesloten vóór 1 januari 1981 wordt de verhoging in principe op 1 januari toegelaten en gedurende de volgende jaren geschieden de aanpassingen op de verjaardag van de voormelde aanpassing. Dit zou betekenen dat voor deze overeenkomsten, een nieuwe verhoging pas één jaar na de aanvraag van de vorige mogelijk zou zijn. Concreet: een overeenkomst met facultatieve clausule, ingegaan op 1 januari 1980. Een verhoging was op 1 januari 1985 mogelijk, maar werd pas in maart 1985 gevraagd. De verhoging in 1986 kan pas in april 1986 gebeuren.

Voor de overeenkomsten vanaf 1 januari 1981 gesloten en voor 1 januari in werking getreden, wordt alleen gesteld dat de huurprijs vanaf de verjaardag van de inwerkingtreding kan worden aangepast. Het lijkt waarschijnlijk dat in het bovenstaande voorbeeld, indien de overeenkomst dus gesloten werd na 1 januari 1981, maar vóór 1 januari 1984 in werking trad, de huurprijs, die in april 1985 werd verhoogd, in januari 1986 opnieuw kan worden aangepast.

Voor de overeenkomsten vanaf 1 januari 1984 in werking getreden stelt art. 1728bis B.W. ten slotte enkel het vereiste dat slechts eenmaal per huurjaar wordt verhoogd. Indien de overeenkomst op 1 februari 1984 in werking trad (en werd gesloten) en de eerst verhoging pas in oktober 1985 effectief werd (tweede huurjaar), dan is een nieuwe verhoging in januari 1986 (derde huurjaar) nog steeds mogelijk.

53. Bovendien zal in dit geval — behoudens andersluidend contractueel beding — de aanpassing in oktober 1985 volgens de onderstaande formule worden berekend: (BHP x index september 1985) : index december 1983, verminderd met twee procent van de BHP. De aanpassing in januari 1986 zal worden berekend als volgt: (BHP x index december 1985) : index december 1983; verminderd met twee procent van de huurprijs in december 1985 betaald.

Dit alles zal wel — zo hopen we toch — niet «de bedoeling van de wetgever» zijn geweest.

4. Hoe effectief is de matiging?

54. Rechtssociologen herhalen de laatste jaren voortdurend dat de wetteksten enerzijds, en de uitvoering ervan anderzijds twee vaak erg verschillende zaken zijn.

Reeds eerder²⁸ hebben we aangetoond dat de tijdelijke huurwetgeving eerder een snellere huurprijsstijging tot ge-

²⁸ VANDE LANOTTE, J., «De tijdelijke huurwetten en de crisis in de immobiliënssector», *Wonen*, nr. 95, 12-25 en 63.

volg heeft gehad. Ook de recente wetswijzigingen lijken hun doel niet te bereiken, zoals onderstaande tabel aan-geeft.

Tabel 1

Jaar	Stijging consumptieprij-zen ²⁹	Stijging huurprijzen
1981	7,6	10,2
1982	8,7	8,1
1983	7,7	9,0
1984	6,4	7,3
1985	4,9	5,0

In 1981, 1982 en 1983 werd de stijging wettelijk tot 6% beperkt. Desondanks steeg de huurprijs aanmerkelijk ster-ker. Daarbij willen we opmerken dat 1982 in de serie tijde-lijke huurwetten de minst sterke stijging opleverde. De ver-warring m.b.t. het tijdstip van de verhoging was daar niet vreemd aan.

In 1984 werd de matiging opgeheven, maar dit leverde geen extra verhoging op. De huurprijzen evolueerden ver-der zoals voorheen, d.w.z. vlugger dan de indexcijfers.

In 1985 moest de stijging van de huurprijzen twee pro-cent onder de indexstijging liggen. *Deze doelstelling werd duidelijk niet bereikt.* Toch is de relatieve stijging van de huurprijzen t.o.v. de stijging van de consumptieprijzen minder groot. Uit de dagelijkse praktijk blijkt dat tegenge-stelde bewegingen aan de gang zijn. Enerzijds vergeten heel wat eigenaren de verhoging (op tijd) te vragen, anderzijds maakt een (meer georganiseerde groep) gebruik van de «ontsnappingsroutes» om een forse verhoging door te drij-ven. *Van gelijkheid is dus weinig sprake.*

55. Reeds eerder³⁰ hebben we aangegeven dat de techni-sche uitwerking van de wet ernstig faalt. De asymetrische formule laat hogere stijgingen toe en de twee-procentrege-ling is — in tegenstelling tot de loonmatiging en de rege-ringsbedoelingen inzake huurmatiging — niet cumulatief. De voorbeelden die in dit artikel zijn uitgewerkt, illustreren deze constata-tie.

Tabel 2: Voorbeelden van huurprijsstijgingen 1985-86

Voorbeeld	Huur-prijs 1985	Huur-prijs 1986	Stijging
Voorbeeld één	6509	6770	+ 4,01
Voorbeeld twee	6056	6300	+ 4,03
Voorbeeld drie	6224	6476	+ 4,05
Voorbeeld vijf ³¹	7235	7526	+ 4,02
Voorbeeld zes	8000	8162	+ 2,02

Uit de tabel blijkt duidelijk dat enkel voor de overeen-komsten die vanaf 1 januari 1985 in werking zijn getreden (en dus voor de eerste maal worden aangepast), van een matiging kan worden gesproken. Een stijging van de huur-prijzen in 1986 die hoger ligt dan de stijging van de index van de consumptieprijzen, is dus eerder waarschijnlijk.

Besluit

56. Uit dit summier overzicht kunnen een aantal belang-rijke conclusies worden gehaald.

M.b.t. de duur van de overeenkomst blijkt duidelijk dat van een volledige afschaffing van de plaatselijke gebruiken geen sprake is. Voor de gemeenrechtelijke regeling (nr. 3) en de huurovereenkomsten vanaf één jaar, zonder gestipu-leerde opzeggingstermijnen (nrs. 13-16) blijven de plaatse-lijke gebruiken van belang.

De eerste rechtspraak i.v.m. de verlenging wegens bui-tengewone omstandigheden geeft overduidelijk aan dat door art. 1759bis B.W. een nieuwe (maar beperkte, want er wordt relatief weinig gebruik van gemaakt) casuïstiek is ge-creëerd, waarvan de verdiensten — voor huurders én ver-huurders — niet zo vanzelfsprekend zijn. Toch is een eva-luatie waarschijnlijk nog voorbarig.

De bepaling van de huurprijs ten slotte blijft een zeer ingewikkelde materie. De asymetrische formule en de man-ke wetgevingstechniek maken het waarschijnlijk dat de doelstellingen, die reeds in 1985 niet werden bereikt, in 1986 illusoir worden.

B. HUBEAU, U.I.A. en J. VANDE LANOTTE, R.U.G.

²⁹ De stijging van de consumptieprijzen wordt berekend door de indexcijfers van de maanden van het betreffende jaar op te tellen, met honderd te vermenigvuldigen en te delen door de som van de indexen van het vorige jaar.

³⁰ HUBEAU, B., LIPPENS, J. en VANDE LANOTTE, J., *De nieuwe huurwet in 1985, o.c.*, nrs. 408-415.

³¹ Voor het voorbeeld vier is zonder het indexcijfer van april 1986 geen uitrekening mogelijk.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 28 MEI 1985

Voorzitter: de h. Boon

Raadsheer-rapporteur: de h. Holsters

Advocaat-generaal: de h. Declercq

Advocaat: mr. Claeys Bouuaert

Kansspelen — Niet wettelijk toegelaten loterij — Gerechtsdeurwaarder — Trekken van winnende nummers — a) Art. 517 Ger. W. — b) Art. 302 Sw.

Vastgesteld is dat een gerechtsdeurwaarder op verzoek van de organisatoren van een niet wettelijk toegelaten loterij de winnende nummers had getrokken en ze uit de ingestuurde formulieren had gehaald.

a) Behoudens in specifiek bepaalde gevallen, die zich ten deze niet voordoen, behoort het opstellen van een «proces-verbaal van vaststelling» niet tot het wettelijk mandaat van de gerechtsdeurwaarder, zodat art. 517 Ger. W. ten deze geen toepassing vindt.

b) Uit het vastgestelde optreden van de gerechtsdeurwaarder, dat zich niet beperkte tot een eenvoudig toezicht op of vaststellen van feitelijke gegevens, hebben de feitenrechtters kunnen afleiden dat hij rechtstreeks had meegewerkt aan het misdrijf bepaald bij art. 302 Sw.

V.

Gelet op het bestreden arrest, op 7 december 1984 op verwijzing door het Hof van Beroep te Antwerpen gewezen;

Gelet op het arrest van het Hof van 8 mei 1984;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 9, 97 van de Grondwet, 1, 2, 65, 302 van het Strafwetboek, 163, 211 van het Wetboek van Strafvordering, 517 van het Gerechtelijk Wetboek, 1 van de wet van 31 december 1851 op de loterijen, en van het algemeen rechtsbeginsel vervat in het adagium «nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege»,

doordat de dagvaarding aan de eisers verwijt «met overtreding van artikel 1 wet 31 december 1851 op de loterijen een loterij te hebben ingericht waarvoor geen (toelating) was verleend ingevolge artikel 7 van dezelfde wet» (telastlegging C) en «de aanlegger, ondernemer, aangestelde of agent te zijn geweest van een niet wettelijk toegelaten loterij, waarbij aan het publiek enige verrichting aangeboden werd die bestemd was om winst te verschaffen door middel van het lot» (telastlegging D); het arrest beslist dat beide aan de eisers verweten telastleggingen bewezen zijn, op grond: «dat uit de stukken van het dossier en het onderzoek duidelijk bewezen is dat de tweede en de derde (belaagde) aan de uitvoering van de ten laste gelegde misdrijven rechtstreeks hebben meegewerkt; dat ze door Van B. verzocht waren de winnende nummers te trekken en uit de ingestuurde formulieren de winnende nummers te halen; dat ze zich daardoor aanstelden als agenten en medeorgani-

satoren van de inrichter zelf; dat zij dienden te weten dat loterijen van die aard aan voorafgaande toelating van de bevoegde overheid onderworpen zijn; dat ze niet gehandeld hebben in omstandigheden van die aard dat elke burger normaal dergelijke handelingen zou stellen»,

terwijl, eerste onderdeel, alleen de gedragingen waartegen de wet met een straf dreigt misdrijven zijn; een zelfde strafbare gedraging slechts het voorwerp kan uitmaken van twee verschillende telastleggingen wanneer zij onder twee verschillende strafbepalingen valt (art. 65 Sw.); hoewel de telastlegging D bestraft wordt door artikel 302 van het Strafwetboek, er geen (andere) wetsbepaling bestaat die op de telastlegging C een straf stelt; het arrest in elk geval noch uitdrukkelijk noch onder verwijzing naar het vonnis van de eerste rechter een wettelijke bepaling aanwijst die op dit bewezen verklaarde feit een straf stelt, zodat het arrest, waar het de telastleggingen C en D aanmerkt als zijnde twee verschillende misdrijven, een straf toepast voor een feit waarop de wet geen straf stelt (schending van artikel 9 van de Grondwet, van de artikelen 1, 2 en 65 van het Strafwetboek, en van het algemeen rechtsbeginsel vervat in het adagium «nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege»), althans niet regelmatig met redenen is omkleed (schending van artikel 97 van de Grondwet en van de artikelen 163 en 211 van het Wetboek van Strafvordering);

tweede onderdeel, uit de vaststelling dat de eisers, als instrumenterende gerechtsdeurwaarders, de winnende nummers van een loterij hebben getrokken en uit de ingestuurde formulieren de winnende nummers hebben gehaald, niet kan worden afgeleid dat zij deze loterij hebben georganiseerd; zodat — zelfs indien aangenomen wordt dat de telastlegging C (het organiseren van een loterij waarvoor geen toelating was verleend) een misdrijf uitmaakt dat onderscheiden is van het misdrijf dat in de telastlegging D beschreven wordt — het arrest ten aanzien van de eisers niet wettelijk verantwoord is (schending van artikel 1 van de wet van 31 december 1851 op de loterijen);

derde onderdeel, uit de vaststelling dat de eisers, als instrumenterende gerechtsdeurwaarders, de winnende nummers van een loterij hebben getrokken en uit de ingestuurde formulieren de winnende nummers hebben gehaald, niet kan worden afgeleid dat zij «aanlegger, ondernemer, beheerder, aangestelde of agent» van bedoelde loterij zijn geweest, zodat het arrest ten aanzien van de eisers niet wettelijk verantwoord is (schending van artikel 302 van het Strafwetboek);

vierde onderdeel, de vaststelling van materiële feiten behoort tot de specifieke taken van de gerechtsdeurwaarder, die verplicht is zijn ambt te verlenen telkens als hij erom wordt verzocht en voor ieder die erom verzoekt; de gerechtsdeurwaarder niet gehouden kan zijn om in alle gevallen, waarin zijn tussenkomst wordt gevraagd, zelf na te gaan of de verrichting, in het kader waarvan hij materiële feiten vaststelt, aan alle vereisten van de wet voldoet, zodat het arrest, waar het uit de vaststelling, dat de eisers door Van B. verzocht waren de winnende nummers te trekken en uit de ingestuurde formulieren de winnende nummers te halen, afleidt dat zij zich daardoor aanstellen als agenten

en medeorganisatoren van de organisator zelf, en waar het overweegt dat de eisers dienden te weten dat loterijen van die aard aan voorafgaande toelating van de bevoegde overheid onderworpen zijn, artikel 517 van het Gerechtelijk Wetboek schendt:

Overwegende, wat het vierde onderdeel betreft, dat, behoudens in specifiek voorziene gevallen, wat ten deze niet het geval is, het opstellen van wat het onderdeel noemt «processen-verbaal van vaststelling (akten van bevinding)» niet tot het wettelijk mandaat van de gerechtsdeurwaarder behoort;

Dat artikel 517 van het Gerechtelijk Wetboek mitsdien ten deze geen toepassing vindt;

Dat het middel in dit onderdeel faalt naar recht;

Overwegende, wat het derde onderdeel betreft, dat het arrest zegt dat de eisers door Van B. verzocht waren de winnende nummers te trekken en uit de ingestuurde formulieren de winnende nummers te halen;

Dat de appelrechters uit die tussenkoms, die zich niet beperkt tot een eenvoudig toezicht of vaststellen van feitelijke gegevens, hebben kunnen afleiden dat de eisers rechtstreeks meewerkten aan het misdrijf bepaald bij artikel 302 van het Strafwetboek, wat in het arrest wordt toegelicht als «zich daardoor aanstelden als agenten en medeorganisatoren van de inrichter zelf»;

Dat het middel in dit onderdeel niet kan worden aangenomen;

Overwegende, wat het eerste en het tweede onderdeel betreft, dat, nu het arrest, met bevestiging van het beroepen vonnis, de eisers tot een enkele straf veroordeelt wegens de telastleggingen C en D, en nu die straf wettelijk is verantwoord door het bewezen verklaren van de feiten van de telastlegging D, de onderdelen, die alleen betrekking hebben op de telastlegging C, niet tot cassatie kunnen leiden; dat zij derhalve bij gebrek aan belang niet ontvankelijk zijn;

(...)

NOOT—Over niet wettelijk toegelaten loterijen en de bijstand van gerechtsdeurwaarders

1. Art. 302 Sw. bestraft elke vorm van medewerking bij het organiseren van niet wettelijk toegelaten loterijen, terwijl art. 303 Sw. elke vorm van medewerking aan de verspreiding van illegale loterijbriefjes beteugelt.

Art. 302 Sw. geeft een opsomming van de strafbare medeplegers: het betreft de aanleggers, ondernemers, beheerders, aangestelden en agenten. Deze eigenaardige benamingen voor strafbare deelnemers werden overgenomen uit art. 3 van de wet van 31 december 1851 op de loterijen, die ze op haar beurt letterlijk had overgenomen uit artikel 4 van de Franse wet van 21 mei 1836.

2. Met «aanlegger» bedoelt de wetgever degene die de loterij heeft uitgekiend, geconcipeerd of opgezet, zelfs al neemt hij aan de uitvoering of aan de exploitatie ervan geen deel (J. Nypels en J. Servais, *Le Code pénal belge interprété*, art. 302, nr. 8; J. Constant, *Manuel de droit pénal*, II, 1, p. 407, nr. 632).

De benaming «ondernemer» komt hier wat onverwacht over, maar ze verwijst naar de oorspronkelijke tekst van het Strafwetboek van 1810, waarin art. 410 het aanleggen

en het houden van een loterij bestraft (*R.P.D.B.*, tw. «Jeu et pari en matière répressive», nr. 98; M. Rigaux en P.E. Trousse, *Les crimes et les délits du Code pénal*, IV, p. 565). In de artt. 305 en 557, 3°, Sw. vinden we nog andere sporen van het oorspronkelijk art. 410 van het Strafwetboek van 1810 terug.

3. De benamingen «beheerders, aangestelden en agenten» wijzen op een bepaalde graad van ondergeschiktheid bij de deelnemers. Beheerders nemen een hogere bediening waar, aangestelden en agenten verlenen minder belangrijke diensten bij de exploitatie van een loterij. Een aangestelde staat de organisator bij, maar heeft daarom niet noodzakelijk het recht een leidende rol te spelen of de organisatie te vervangen of met hem de winsten te delen (Cass., 9 november 1908, *Pas.*, 1909, I, 15).

Een agent is een tussenpersoon die bemiddelt bij de verkoop van loterijbriefjes, die uitleg verstrekt aan de cliënteel, die de boekhouding verzorgt, die de loten aankoopt of aan huis bezorgt (cf. Corr. Antwerpen, 23 juni 1879, *J.T.*, 1897, 1339, bevestigd door Hof Brussel, 27 november 1897, *Pas.*, 1898, II, 90).

4. De in art. 302 Sw. vermelde opsomming is geenszins beperkend en ook de gewone regels van de deelneming vervat in de artt. 66 en 67 Sw. blijven van toepassing (E. Garçon, *Code pénal annoté*, art. 410, nr. 152; F. Hélie, *Pratique des cours et tribunaux, Droit pénal*, II, 5e ed., p. 485, nr. 784; *R.P.D.B.*, tw. «Jeu et pari en matière répressive», nr. 10). Alzo kan een persoon die geld voorschiet om een loterij te organiseren gestraft worden met toepassing van art. 302 Sw. (Cass. fr., 22 juni 1906, *Bull. crim.*, nr. 260).

Het is niet vereist dat de deelnemers enig belang hadden bij de organisatie of de exploitatie van de loterij of dat ze er enig voordeel door gekregen hebben (E. Garçon, *o.c.*, art. 410, nr. 151).

5. De opsomming van diverse vormen van deelneming heeft slechts weinig bijgedragen tot de afbakening van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van degenen die hun medewerking aan een onwettige loterij verleenden. In hoeverre is een uitvinder van een kienspel, een lid van een beschermend comité of de verhuurder van een zaal strafrechtelijk verantwoordelijk voor een niet wettelijk toegelaten loterij die in zijn lokaal, onder zijn hoge bescherming of met aanwending van zijn denkoefeningen werd ingericht?

Ook het begrip «agent» blijft bijzonder vaag. Men verstaat daaronder elke hulp of bijstand of bemiddeling, maar de door art. 303 Sw. bestrafte vormen van verspreiding moeten daarvan worden uitgesloten nu de wetgever deze medeplegers minder streng heeft willen straffen.

6. Het onderhavige cassatiearrest is uiterst interessant omdat het een bijzondere vorm van medewerking bestraft, nl. de bijstand van gerechtsdeurwaarders die de winnende nummers trekken of uit de ingestuurde formulieren de winnende nummers halen. Door dergelijke handelingen worden ze agenten van de organisatoren en verlenen ze een rechtstreekse medewerking aan het misdrijf bestraft door art. 302 Sw.

Indien ze hun tussenkoms hadden beperkt tot een eenvoudig toezicht, tot het optekenen van de winnende loten of tot het vaststellen van feitelijke gegevens was hun mededaderschap moeilijker aan te houden, ofschoon een toezicht, een controle of een akte van bevinding — zelfs al valt ze niet onder de toepassing van art. 517 Ger. W. — even-

tueel ook kan doorgaan voor een vorm van medewerking, voor een handeling die loterijspelers beïnvloedt of geruuststelt, voor een reclamemiddel. Het Hof van Cassatie heeft zich echter niet moeten uitspreken over de strafwaardigheid van het louter toezicht door een gerechtsdeurwaarder.

Gesetzartikels sind Taschen, in die bald dies, bald jenes, bald mehreres auf einmal hineingesteckt worden ist...

A. Vandeplas

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

5e KAMER — 26 MAART 1984

Voorzitter: de h. Janssens

Raadsheren: de hh. Van Gelder en Vandeplas

Openbaar ministerie: mevr. Van Leuven

Advocaten: mrs. Ulenaers en Valgaeren

Beschikking om niet — Schenking van onroerend goed met beding van onvervreemdbaarheid — Schuldeisers van de begiftigde — Herroeping wegens ondankbaarheid.

Een beding van onvervreemdbaarheid in akte van schenking van een onroerend goed kan, zelfs indien het tussen partijen geldig zou zijn, niet worden tegengeworpen aan een schuldeiser van de begiftigde, die tot gedwongen verkoop van het goed zou willen overgaan.

Het hypothekeken van het geschonken goed en het faillissement van de begiftigde zijn geen grond voor de herroeping van schenking wegens ondankbaarheid.

S. en L. t/ Faillissement S.

Gelet op de geregistreerde dagvaarding, op 21 december 1982 betekend op verzoek van mrs. Leon Truyers en Ivo Valgaeren, q.q. curatoren van het faillissement van R.S., waarin zij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Hasselt vragen te zeggen dat de clause van onvervreemdbaarheid, opgenomen in de notariële akte van 19 oktober 1971, verleend voor notaris D., waarbij het onroerend goed, zijnde een perceel bouwgrond, door appellanten geschonken werd aan hun zoon, de gefailleerde, niet kan worden tegengeworpen aan de gezamenlijke schuldeisers, en dit om volgende redenen:

— de echtgenoten S.-L. schonken de bouwgrond aan hun zoon, R.S.;

— in de akte van schenking werd bedongen: «De begiftigde zal deze bij akte geschonken goederen niet mogen vervreemden gedurende het leven van de schenkers of de langstlevende van hen, tenzij met uitdrukkelijk toestemming van deze laatsten»;

— op 30 april 1982 hebben de curatoren ten voordele van de gezamenlijke schuldeisers een hypothecaire inschrijving genomen op het onroerend goed a rato van 1.500.000 frank;

— de curatoren wensen over te gaan tot de verkoop van dat goed en kregen trouwens de toestemming daartoe bij beschikking van de rechter-commissaris van 8 april 1982;

(...)

Hoofdeis

Overwegende dat algemeen aanvaard wordt dat een beding van onvervreemdbaarheid die algemeen is en niet beperkt is in de duur, nietig is krachtens art. 900 B.W.;

Overwegende dat in casu wel een beperking in de tijd werd voorzien, daar de onvervreemdbaarheid slechts zou gelden tot het overlijden van de langst overlevende van beide schenkers;

Overwegende dat een gedeelte van rechtpraak en doctrine geneigd is om de geldigheid van onvervreemdbaarheidssclausules te erkennen, indien het verbod van vervreemding gerechtvaardigd wordt door een rechtmatig belang in het voordeel van de schenker of van een derde (zie over deze problematiek Kluyskens, A., De schenkingen en testamenten, Antwerpen, Standaard, 1954, nr. 15; De Page, H., V, nrs. 899-909; VIII, 1, nr. 340; Dabin, J. «De l'effet d'une clause d'inaliénabilité indéfinie jointe à une libéralité: condition illicite ou but illicite?», noot onder Cass., 31 oktober 1952, R.C.J.B., 1953, 5-21; arrest ook gepubliceerd in R.W., 1952-53, 1093);

Overwegende dat in casu niet moet worden onderzocht in hoeverre het beding geldig of ongeldig zou zijn tussen de bij de schenking betrokken partijen, zodat het slechts ten overvloede is dat wordt opgemerkt dat appellanten geen enkel rechtmatig belang aanvoeren en dat dit ook niet uit de akte zelf blijkt;

Overwegende dat de door appellanten bij conclusie terloops gemaakte opmerking dat zij naast hun zoon wonen, niet kan worden beschouwd als het aanvoeren van een rechtmatig belang en het dat trouwens ook niet is;

Overwegende dat de betwisting over de geldigheid van het beding enkel kan rijzen ingeval van vrijwillige vervreemding van het geschonken goed door de begiftigde;

Overwegende dat, in zoverre het beding tussen partijen geldig zou zijn, de derde, aan wie de begiftigde het goed zou willen verkopen of schenken, de clause kan kennen door de overschrijving van de akte van schenking (cf. De Page, VIII, 1, nr. 340 in fine);

Overwegende dat een beding van onvervreemdbaarheid, zelfs indien het tussen partijen geldig zou zijn en het de begiftigde verboden zou zijn het geschonken goed vrijwillig te vervreemden, uiteraard niet kan worden tegengeworpen aan een schuldeiser van de begiftigde, die tot de gedwongen verkoop van het goed zou wensen over te gaan;

Overwegende dat dit trouwens uit de akte zelf blijkt daar art. 5 luidt: «De begiftigde zal het bij deze akte geschonken goed niet mogen vervreemden...», wat wijst op een initiatief van de begiftigde, op een vrijwillige verkoop of schenking maar geenszins op het geval dat het goed zou worden vervreemd op initiatief van schuldeisers, zonder dat de begiftigde dit kan beletten;

Overwegende dat het al te gemakkelijk zou zijn een goed, dat moet strekken tot gemeenschappelijke waarborg van de schuldeisers (artt. 7 en 8 Hyp. W.) te onttrekken aan alle schuldeisers;

Overwegende dat het daarenboven strijdig zou zijn met het wezen van een overeenkomst van hypothecaire lening, het goed dat tot zekerheid van de hypothecaire schuldeiser moet dienen, reeds vooraf te onttrekken aan de mogelijkheid van de hypothecaire schuldeiser bij wanbetaling zou overgaan tot het realiseren van die zekerheid;

Overwegende dat én de onbetaalde hypothecaire schuld-

eiser én de curator van het faillissement van de begiftigde, die de schuldeisers vertegenwoordigt en die daartoe behoorlijk gemachtigd werd, tot de verkoop van het geschonken onroerend goed mag overgaan, ondanks het bestaan van een beding van onvervreemdbaarheid in de akte van schenking;

Overwegende dat appellanten opwerpen dat de curatoren de echtgenote van de gefailleerde niet in de zaak betrokken hebben, doch uit niets blijkt welke gevolgtrekking zij uit die vaststelling willen afleiden;

Overwegende dat appellanten opwerpen dat de curatoren en de eerste rechter geen rekening hebben gehouden met de overige clausules van de akte van schenking, doch zij niet specificeren wat de weerslag van die andere clausules zou kunnen zijn en het hof niet kan inzien hoe het bestaan en de weerslag van die andere clausules de niet-tegenwerpelijke van de clause van onvervreemdbaarheid zou kunnen wijzigen;

Overwegende dat de opmerking van appellanten, als zouden de curatoren eerst het bouwland te P. hebben moeten verkopen alvorens ze tot de verkoop van de geschonken grond en het daarop door de gefailleerde gebouwde huis overgingen, thans geen belang meer heeft daar de grond te P. reeds door de curatoren verkocht is en de curatoren trouwens geen juridische verplichting hadden het ene onroerend goed eerder dan het andere te verkopen;

Overwegende dat het duidelijk is dat de opbrengst van de verkoop van het huis en de geschonken grond, geheel of grotendeels naar de eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser zal gaan;

B. Tegenvordering

Overwegende dat de bij tegenvordering door appellanten geformuleerde vraag tot herroeping van de schenking op grond van art. 953 B.W., wegens ondankbaarheid en het niet naleven van de voorwaarden ongegrond is;

Overwegende dat appellanten als enig element van «grove ondankbaarheid» aanhalen, het feit dat hun zoon het goed met hypotheek bezwaarde en «de zaak slecht beheerde», met een faillissement als gevolg;

Overwegende dat dit argument aan het onzinnige grenst daar het feit dat gefailleerde of door tegenslag, of door onkunde of door lichtzinnigheid of door meerdere van die elementen samen failliet ging, zeker geen ondankbaarheid ten aanzien van zijn ouders impliceert;

Overwegende dat de gefailleerde, toen hij de grond aanvaardde, geen verbintenis van zakelijke en/of karakteriële perfectie aanging noch zou hebben kunnen aangaan;

Overwegende dat appellanten hun zoon ook verwijten de voorwaarden van de schenking niet nageleefd te hebben, door het verbod te overtreden, hypothecaire leningen aan te gaan;

Overwegende dat een dergelijk verbod niet uit de akte blijkt;

Overwegende dat in artikel 6 van de schenkingsakte staat dat, wanneer de begiftigde het goed wenst in pand te stellen voor een lening bestemd voor het bouwen van een woonhuis, de schenkers voor de duur van die lening afstand doen van hun recht art. 953 B.W. in te roepen;

Overwegende dat hieruit enkel kan worden opgemaakt dat, wanneer de begiftigde een hypothecaire lening aangaat voor andere doeleinden, de schenkers het recht behouden

art. 953 B.W. in te roepen, bv. wegens ondankbaarheid, maar uit niets blijkt dat het verlenen van een hypotheek de schending van enige voorwaarde van de schenking inhoudt;

(...)

NOOT—Maakt een clause van onvervreemdbaarheid de geschonken goederen ook onbeslagbaar? Maakt elke vervreemding de herroeping van de schenking mogelijk?

1. De rechtspraak inzake clausules van onvervreemdbaarheid is niet zeer uitgebreid. Het arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 26 maart 1984 biedt dan ook een welkome gelegenheid om enkele aspecten van dergelijke clausules, bedongen in schenkingen of testamenten, toe te lichten. De feiten zoals ze uit het arrest blijken waren de volgende. Ouders hadden aan hun zoon een bouwgrond geschonken onder verbod, tot aan de dood van de langstlevende onder hen, het goed zonder hun toestemming te vervreemden. Er werd eveneens gepreciseerd dat de ouders afzagen van een vordering tot herroeping van de schenking zo de zoon de bouwgrond in pand zou geven voor een lening ter financiering van een daarop te bouwen huis.

De zoon gaat evenwel om andere redenen een hypothecaire lening aan waarbij hij het aldus geschonken goed in pand geeft. Wanneer hij achteraf failliet wordt verklaard, nemen de curatoren ten voordele van de gezamenlijke schuldeisers een hypothecaire inschrijving o.m. op het geschonken goed. De hypothecaire schuldeisers en de curatoren willen daarop overgaan tot de verkoop van het goed en beweren dat de clause van onvervreemdbaarheid hun niet kan worden tegengeworpen. Hierop stellen de ouders een tegenvordering in tot herroeping van de schenking.

2. Hoewel het arrest de vraag uit de weg gaat, lijkt het aangewezen eerst en vooral na te gaan of een clause van onvervreemdbaarheid überhaupt geldig is. Want clausules van onvervreemdbaarheid worden bij ons, vooral door de rechtsleer, maar in feite ook door de (karige) rechtspraak ter zake, met de nodige argwaan bejegend.

Zij worden, zeker als ze zonder enige beperking worden opgelegd, nietig geacht, niet alleen om hun inbreuk op het eigendomsrecht (art. 544 B.W.), maar ook en vooral om hun nefaste invloed op het vrije verkeer van de goederen, in ons rechtssysteem een principe van openbare orde¹. De wil van het individu moet dus wijken voor het algemeen belang!

Zo deze clausules bedongen zijn in schenkingen of testamenten, brengt hun nietigheid nochtans niet de nietigheid mee van de gift in haar geheel; alleen worden deze bedingen, overeenkomstig art. 900 B.W. voor niet geschreven gehouden.

Blijkt evenwel dat het onvervreemdbaar maken van de geschonken of legateerde goederen de determinerende oorzaak was voor het doen van de gift dan is de ganse rechtshandeling nietig, op basis van art. 6 B.W.².

¹ Zie bv. DE PAGE, V, nr. 908; PLANIOL en RIPERT, III, nr. 223; Luik, 4 juli 1951, *Pas.*, 1952, II, 72.

² Cass., 31 oktober 1985, *Pas.*, 1953, I, 110, *R.W.*, 1952-53, 1093, *Rec. Gén. Not. Enr.*, 1955, 353, nr. 19.544, met noot, *R.C.J.B.*, 1953, 3, met afkeurende noot J. DABIN; vgl. art. 4.3.1.6. nieuw Ned. B.W.

3. In de Franse rechtspraak³ wordt sinds lang aanvaard dat, hoewel in principe ongeldig, dergelijke clausules niet steeds indruisen tegen de openbare orde, maar kunnen worden goedgekeurd als ze beperkt blijven in de tijd en een ernstig en rechtmatig belang dienen⁴.

Deze vaste rechtspraak werd in 1971 bij wet bekrachtigd in art. 900-1 C. civ.⁵

De (uitzonderlijke) geldigheid is dus onderworpen aan een dubbele voorwaarde.

De onvervreemdbaarheid moet om te beginnen *beperkt zijn in de tijd*. Of ze dit is, oordeelt de rechter met grotere of kleinere soepelheid⁶. Over het algemeen wordt aangenomen dat de goederen wel onvervreemdbaar mogen worden gemaakt gedurende het gehele leven van de schenker⁷, maar niet gedurende het gehele leven van de begiftigde⁸. Dit laatste wordt gelijkgeschakeld met een permanente onvervreemdbaarheid.

Daarnaast dient een ernstig en rechtmatig belang te worden aangetoond. Zowel het belang van de schenker zelf, als van de begiftigde, als van een derde wordt in aanmerking genomen.

Zo mag men traditioneel op die manier het recht op anomale terugkeer waarborgen of — bij voorbehoud van vruchtgebruik — verhinderen dat een onbekende (dus onbeminde) blote eigenaar wordt opgedrongen (belang van de schenker)⁹, een jonge, onervaren of verkwistende begiftigde beschermen (belang van de begiftigde)¹⁰, de uitkering van een lijfrente ten voordele van een derde bedongen, waarborgen (belang van een derde)¹¹.

³ Zie reeds Cass. fr., 20 april 1858, *D.P.*, 1858, 1.154 en 12 juli 1865, *D.P.*, 1865, 1.475.

⁴ Daar de reserve vrij en onblast door giften moet zijn kunnen de goederen die deel uitmaken van het voorbehouden gedeelte bovendien om die reden al, niet onvervreemdbaar verklaard worden.

⁵ Wet van 3 juli 1971, nr. 71/526, maar als de reden waarom het goed onvervreemdbaar is gemaakt, ophoudt te bestaan, kan de begiftigde in rechte toelating vragen om het goed te vervreemden. Over deze wet zie men o.a. CORVEST, H., «L'inaliénabilité conventionnelle», *Rép. Défrenois*, 1979, art. 32.126, 1377; A. RAISON, «Clauses d'inaliénabilité contenues dans les donations et les testaments», *J. des Not.*, 1971, 937, art. 50.230; V. SIMLER, «Les clauses d'inaliénabilité», *D.*, 1971, L. 416-1.

⁶ PLANIOL-RIPERT, III, nr. 224, citeren voorbeelden waarbij een clause die 17 jaar zou gelden, nietig verklaard werd maar een clause voor 40 jaar geldig; zie bv. Parijs, 4 oktober 1971, *D.*, 1972, 402, *Rev. Not. B.*, 1974, 536, met advies advocaat-generaal Cabannes, waar een onvervreemdbaarheid gedurende 200 jaar opgelegd aan een openbare dienst werd goedgekeurd.

⁷ Cass. fr., 8 januari 1975, *J. Cl. P.*, 1976, II, 18.240, met noot Thuillier, *Rép. Défrenois*, 1975, 524, art. 30.907, met noot Ponsard; zelfs zo de schenker niet veel ouder is dan de begiftigde; zie ook cass. Fr., 20 juli 1982, *Bull. Civ.*, I, 229.

⁸ Cass. Fr., 19 maart 1877, *D.*, 1879, I, 455; Cass. fr., 24 januari 1899, *D.*, 1900, I, 533, noot L.S.

⁹ Zie o.a. PLANIOL-RIPERT, II, nr. 225 en verwijzingen daar; zie recent bv. Cass. fr., 20 juli 1982, *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1983, 376.

¹⁰ Cass. fr., 23 maart 1903, *D.P.*, 1903, 1.337, met noot PLANIOL; Cass., 4 mei 1943, *Gaz. Pal.*, 1943, 2, 32.

¹¹ Cass. fr., 19 oktober 1965, *Gaz. Pal.*, 1966, I, 31, met noot ESMEIN, *Rép. Défrenois*, 1966, art. 28.801, met noot J. DÉFRENOIS, *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1966, 328, met opmerkingen Savatier.

De rechtsleer, zowel in Frankrijk¹² als in België¹³ was niet zo gelukkig met deze pragmatische maar juridisch gewrongen oplossing van de Franse rechtspraak, die op vele punten tegenstrijdige uitspraken bevat en de geldigheid van dergelijke clausules eerder tot hoofdregel dan wel tot uitzondering had gemaakt. Sommigen zijn trouwens van oordeel¹⁴ dat, zelfs als clausules van onvervreemdbaarheid steeds ongeldig zouden worden verklaard, het individuele belang niet noodzakelijkerwijze opgeofferd wordt aan het algemeen belang (reden juist van deze soepele houding).

In de traditionele toepassingsgevallen kunnen de belangen van de schenker zelf en van de derden op een efficiëntere wijze beschermd worden (bv. het recht op (anomale) terugkeer door een conventionele terugkeer te bedingen, de uitkering van een lijfrente door een hypotheek te nemen op de geschonken goederen) of zijn ze niet eens in gevaar (de rechten van de vruchtgebruiker komen in generlei mate in het gedrang door de verkoop van de blote eigendom).

Wat de bescherming van de belangen van de begiftigde betreft, wordt deze extra-betutteling ofwel overbodig geacht, wanneer de begiftigde onder een georganiseerd beschermingsstatuut valt (als minderjarige, verkwister,...) ofwel gezien als een vorm van extra-legale voogdij¹⁵.

De rechtsleer adviseert dan ook de grootse omzichtigheid.

4. Wat is nu de houding van onze rechtbanken en hoven?

De Franse rechtspraak heeft — hoe kan het anders — invloed gehad op onze rechtspraak. Maar, zoals terecht werd opgemerkt¹⁶, aanvaardt onze rechtspraak de Franse regel wel in principe¹⁷ maar zijn er bijna geen voorbeelden te vinden waarin aan een clause van onvervreemdbaarheid enige uitwerking wordt gegeven¹⁸.

Zo is men zelden van oordeel dat aan beide voorwaarden te zamen is voldaan. Onze rechtspraak is immers heel wat minder vlug dan in Frankrijk overtuigd van het bestaan van een ernstig en rechtmatig belang, zelfs in gevallen waarin de Franse rechtspraak traditioneel gunstig oordeelt als bv. bij voorbehoud van vruchtgebruik door de schenker¹⁹. Ze eist soms bovendien dat de motieven waarom de clause werd

¹² Zie bv. WAGNER, A., «La clause d'inaliénabilité dans les donations et les legs», *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1907, 311-360.

¹³ Zie bv. DE PAGE, V, nrs. 907, e.v., VIII, nr. 340; LAURENT, XI, nr. 460; GALOPIN, *Donations et Testaments*, nr. 53; *Les Novelles*, IV, 1, nr. 1523ter; daarentegen MATON, *Dictionnaire de la pratique notariale*, v° «Aliénation», nr. 4 en SCHICKS-VANISTERBEEK, IV, nr. 753 volgen de Franse rechtspraak.

¹⁴ Zie bv. DE PAGE, V, nr. 908.

¹⁵ Zie vooral DE PAGE, *loc. cit.*, en VIII, nr. 340; zie nochtans CHÉRON, A., «La jurisprudence sur les clauses d'inaliénabilité, sa logique, ses limites», *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1906, (339-365), 347.

¹⁶ Noot onder Rb. Ieper, 24 december 1958, *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1961, 386, nr. 20.383, met noot.

¹⁷ Zie bv. Rb. Ieper, 24 december 1958, gecit.; Rb. Luik, 29 september 1978, *Jur. Liège*, 1978-79, 107; Rb. Oudenaarde, 26 januari 1909, *Pas.*, 1909, III, 117.

¹⁸ Dit is bv. wel het geval in Rb. Antwerpen, 9 mei 1889, *Pas.*, 1890, III, 35.

¹⁹ Zie bv. Rb. Ieper, 24 december 1958, gecit. Aan de Franse rechtspraak werd trouwens verweten al te gemakkelijk het bestaan van een rechtmatig belang te aanvaarden; zie bv. CHÉRON, o.c., in voetnoot 15, 352.

ingelast, in de akte zelf zijn opgenomen²⁰. Ook op het eerste gezicht milde arrest van het Hof van Beroep te Luik van 16 december 1971²¹ (een der meest recente ter zake) wijkt niet af van deze lijn. Het hof aanvaardt in principe wel dat door de rechter zelf kan worden nagegaan of de clause geïnspireerd werd door een ernstig en rechtmatig belang²². Het aanvaardt bovendien zelfs²³ dat bij gebreke van uitdrukkelijke tijdslimiet, deze impliciet en in een potius-ut-valeat interpretatie uit de rest van het testament kan worden afgeleid. Maar ook hier wordt aan de clause geen gevolg gegeven want deze milde houding brengt mee dat de onvervreemdbaarheid geacht wordt bedongen te zijn tijdens het leven van de schenker, terwijl de gewraakte vervreemding na dit overlijden gebeurde²⁴!

5. Totaal afwijkend is de Belgische houding t.a.v. clauses van onvervreemdbaarheid opgelegd aan begiftigde rechtspersonen. In Frankrijk²⁵ is men heel wat milder als de begiftigde een rechtspersoon is die een doel nastreeft van algemeen nut. De (zelfs onbeperkt) onvervreemdbare goederen zullen dan immers tot het algemeen belang dienen, wat niet tegen de openbare orde kan zijn. De vrees voor de dode hand is daar ver weg.

Bij ons daarentegen werd aan tal van rechtspersonen die een onbaatzuchtig doel nastreven, verbod opgelegd andere onroerende goederen te bezitten dan die welke ze nodig hebben voor de verwezenlijking van hun doel²⁶. Clausules van onvervreemdbaarheid t.a.v. onroerende goederen opgelegd aan dergelijke rechtspersonen zijn dan ook steeds ongeldig.

Rechtspersonen kunnen in de regel slechts een schenking of legaat aanvaarden na machtiging van de overheid. De administratieve rechtspraak ter zake is dus heel wat omvangrijker dan de civiele, die alleen na betwisting ontstaat. Hierbij dient de soepele houding van de administratie te worden opgemerkt, die evenwel niet tot taak heeft zich uit te spreken over de civiele geldigheid van deze clauses, maar moet nagaan of er geen administratieve beletsels zijn voor de verzoekende rechtspersoon om het legaat te aanvaarden en de eraan verbonden lasten en voorwaarden na te leven.

²⁰ Rb. Ieper, 24 december 1958, gecit.

²¹ Gecit. in voetnoot 2.

²² Wat in Frankrijk de gewone gang van zaken is: WAGNER, o.c., in voetnoot 12, nr. 34.

²³ In Frankrijk daarentegen wordt geleerd dat een clause van onvervreemdbaarheid zonder tijdsbepaling niet kan beperkt worden tot een bepaalde termijn: CORVEST, H., o.c., in voetnoot 5, 1400.

²⁴ Zie bv. ook Rb. Veurne, 23 november 1947, *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1948, 267, nr. 18.717. Een vader had zich bij een schenking het vruchtgebruik voorbehouden en het goed onvervreemdbaar verklaard gedurende zijn leven. Een begiftigd kind had desondanks het goed vervreemd. De rechtbank oordeelt de clause geldig maar wijst toch de eis tot herroeping die na de dood van de vader was ingesteld af, omdat de vervreemding onbekend gebleven was voor de vader en in niets zijn belangen had geschaad.

²⁵ Zie art. 900-1, C.civ., § 3; zie ook Cass. Fr., 13 oktober 1965, gecit. in voetnoot 10; Parijs, 4 oktober 1971, gecit. in voetnoot 6.

²⁶ Bv. artt. 15 en 35 van de wet van 27 juni 1921 op de VZW en de instellingen van openbaar nut; art. 4 van de wet van 25 oktober 1919 op de internationale verenigingen met wetenschappelijk doel; art. 5 van de wet van 6 juli 1960 op de Universitaire Stichting.

Door de overheid wordt een onderscheid gemaakt.

Zo het de begunstigde legataris verboden is onroerende opbrengstgoederen te bezitten, zal de overheid de clause als strijdig met een wettelijk verbod, voor niet geschreven verklaren²⁷.

Is de legataris een publieke rechtspersoon aan wie het bezit van onroerende goederen niet werd verboden, dan kan de legataris de last vervullen; de overheid oordeelt evenwel dat een dergelijke clause indruist tegen de rechten van beheer en van eigendom van de legataris en herleidt ze tot een eenvoudige wens²⁸. Het staat de rechtspersoon vrij de clause na te leven. Een dergelijke machtiging belet nochtans niet dat de schenker bij niet-naleving van de clause de schenking (gerechtelijk) kan herroepen²⁹ terwijl de rechtspersoon nog steeds de (civiele) geldigheid van de clause kan aanvechten.

6. In het geval dat de clause geldig is — en uiteraard alleen dan — kan en moet de vraag gesteld worden wat de gevolgen zijn tegenover derden en wat de sanctie is bij vervreemding.

Daarover gaat het in het te bespreken arrest. Het hof had natuurlijk de clause zelf ongeldig kunnen verklaren. Het stelt eerst dat de opvatting van de Franse rechtspraak niet door iedereen wordt aanvaard en is bovendien blijkbaar niet overtuigd dat enig afdoend rechtmatig belang, dat een (beperkte) onvervreemdbaarheid zou kunnen rechtvaardigen, werd ingeroepen of uit de akte bleek. Daarmee zou echter de zaak afgehandeld zijn.

Het hof spitst zich toe op andere interessante en actuele vragen. Kan een clause van onvervreemdbaarheid ooit de onbeslagbaarheid van de aldus belaste goederen tot gevolg hebben en wat is de sanctie van de overtreding van het vervreemdingsverbod?

Beide vragen kwamen de laatste jaren reeds in de rechtspraak aan bod, zowel bij ons³⁰ als in Frankrijk³¹, en kregen er een verrassend antwoord. Tot voor kort werd immers meestal geoordeeld dat onvervreemdbaarheid onbeslagbaarheid meebracht³² wat trouwens overeenstemt met

²⁷ Zie bv. K.B. 26 maart 1970 (dossier nr. 9687 van de Dienst Stichtingen, giften en legaten (GL) van het Ministerie van Justitie); K.B., 21 februari 1969 (GL nr. 9466); K.B. 3 december 1971 (GL, A 167); K.B. 29 augustus 1968 (GL 8912); K.B. 29 juni 1972 (GL A 414). Zelfs zo het goed in feite rechtstreeks bestemd is voor het doel, K.B. 4 september 1972 (GL A 483).

²⁸ K.B. 4 maart 1969 (GL, 8831), K.B. 6 april 1954 (GL 4060), bevestigd door R.v.St., 30 oktober 1956, *R.J.D.A.*, 1957, 190.

²⁹ Rb. Charleroi, 26 november 1904, *P.P.*, 1907, nr. 457, *J.T.*, 1907, 519.

³⁰ Rb. Veurne, 18 juni 1980, *T. Not.*, 1981, 19, *Rec. Gén. Enr. Not.*, 19812 201, nr. 22615 met goedkeurende noot (inzake beslagbaarheid).

³¹ Cass. Fr., 20 december 1976, *Bull. civ.*, I, nr. 414, 323, *Rev. trim.dr.civ.*, 1977, 358, met opmerkingen SAVATIER, R.; Cass., 25 juni 1980, *Rép. Défrenois*, 1981, art. 32.608, 468, met opmerkingen CHAMPENOIS, G. (inzake de toepasselijke sanctie).

³² Rb. Antwerpen, 9 mei 1889, gecit. in voetnoot 18; DE PAGE, V, nr. 909; Cass. fr., 27 juli 1863, *D.P.*, 1864, I, 494; Cass. fr., 11 juni 1913, *D.P.*, 1914, I, 242; Cass. fr., 20 februari 1939, *D.P.*, 1941, J. 22, met noot M. MAGUET; MARTY en RAYNAUD, *Les biens*, 1980, nr. 562, 69; CORVEST, o.c., 1383, nr. 1 en 1402, nr. 15; PLANIOL en RIPERT, III, nr. 230; CHÉRON, o.c., 355, hoewel toch voorbehoud gemaakt werd voor gedwongen verkoop op

de bedoeling waarom de clause werd ingelast: zich indijken zowel tegen het risico van vrijwillige als van gedwongen vervreemding. De aldus belaste goederen beslagbaar laten, doet de clause heel wat aan belang en efficiëntie inboeten!

7. Het antwoord op beide vragen hangt samen met de kwalificatie die men de clause toekent. Zo men in het beding een zakelijke belasting ziet van de goederen zelf, kan men beweren dat, met de nodige publiciteit, deze onvervreemdbaarheid aan derden kan worden tegengeworpen en de goederen dus onbeslagbaar worden. Het heet dat schuldeisers zich hierover niet kunnen beklagen: de bestaande schuldeisers niet, omdat ze normaal toch niet konden rekenen op een vergroting van het vermogen van hun schuldenaar door schenkingen, de latere schuldeisers niet, omdat ze op de hoogte zijn van het beding³³!

Toch blijft het zeer de vraag of men door het louter inlassen van een dergelijk beding in een schenking of een testament een goed aan het onderpand van de schuldeisers van de begiftigde kan onttrekken en dus in diens vermogen een afzonderlijk en onbeslagbaar vermogen creëren buiten de uitzonderingsgevallen bij wet bepaald (bv. art. 1048 B.W. e.v.). Immers, een schuldenaar staat met al zijn goederen (ook de toekomstige) in voor de door hem aangegane verbintenissen (art. 7 Hyp. W.)³⁴. Het argument gehaald uit het oude artikel 581 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, dat in de mogelijkheid voorzag sommige roerende goederen bij schenking of testament onbeslagbaar te verklaren, kan niet meer gelden nu geen gelijkaardige bepaling in het Gerechtelijk Wetboek is opgenomen³⁵. Trouwens, als uitzondering was het van zeer stricte toepassing³⁶. Toch heeft sommige vroegere rechtspraak, ook in België, deze onbeslagbaarheid voorop gesteld³⁷.

Een dergelijke opvatting heeft ook invloed op de sanctie bij vervreemding. Deze kan hier beperkt blijven tot de nietigheid van de vervreemding, zodat het goed terugkeert naar de begiftigde, wat trouwens een clause van onvervreemdbaarheid geacht wordt te willen bewerkstelligen.

Dit is de traditionele opvatting van de Franse rechtspraak³⁸. Deze sanctie is evenwel weinig efficiënt, vooral zo de onvervreemdbaarheid in het belang van de begiftigde is opgelegd. Immers, algemeen wordt aangenomen dat het hier slechts om een relatieve nietigheid gaat, die dus alleen kan worden ingeroepen door diegene in wiens belang ze is ingesteld, wat meebrengt dat ze in dat geval (bijna) nooit

grond van een gerechtelijke of wettelijke hypotheek; zie bv. PILON, *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1905, 691; BRETONNEAU, *Etudes sur les clauses d'inaliénabilité*, Parijs, 1902, 237 e.v.

³³ CORVEST, *o.c.*, 1403, in feite tot voor kort de opvatting van de Franse rechtspraak. Voor een goed voorbeeld zie Rouen, 5 april 1905, *S.*, 1906, 2, 225, met noot TISSIER.

³⁴ Zie Rb. Veurne, 18 juni 1980, gecit. in voetnoot 30; *anders*: DELIÈGE, in *Répertoire Notarial*, II, *Les Biens*, 7, *Inaliénabilité*, nr. 7.

³⁵ Zie hierover DONNAY, «Code judiciaire, saisies conservatoires et saisies exécution, généralités», *Rec. Gen. Enr. Not.*, 1969, 136, nr. 21.251.

³⁶ Cass., 2 mei 1878, *Pas.*, 1878, I, 270.

³⁷ Rb. Antwerpen, 9 mei 1889, gecit. in voetnoot 18.

³⁸ Dit is ook de sanctie door KLUYSKENS, III, nr. 15, vooropgesteld. De Franse rechtspraak laat trouwens aan de schenker de keuze de nietigverklaring of de herroeping te vragen.

zal worden gevorderd³⁹.

8. Anderen zien in de clause van onvervreemdbaarheid een last die aan de begiftigde wordt opgelegd. Hem wordt verboden de goederen te vervreemden⁴⁰.

Ook deze opvatting leidt niet altijd tot bevredigde verklaringen en resultaten en heeft o.m. tot gevolg dat een onvervreemdbaarheid niet in het belang van de begunstigde zelf kan worden bedongen daar de begiftigde zich moeilijk t.a.v. zichzelf onherroepelijk kan verbinden⁴¹.

In een dergelijke opvatting kan beweerd worden dat de schuldeisers niet door deze persoonlijke last getroffen worden (tenzij ze te kwader trouw zouden handelen). Ondanks deze clause kunnen de goederen dus in beslag genomen worden⁴².

Het arrest is deze tweede opvatting toegedaan en steunt hierbij bovendien op de bewoordingen van de akte zelf. Het hof aanvaardt niet dat een goed op voorhand aan het onderpand van de schuldeisers onttrokken kan worden. Dit zou ingaan tegen art. 7 Hyp. W. en tegen het wezen zelf van een overeenkomst van hypothecaire lening. Het hof besluit dat zowel de bevoorrechte hypothecaire schuldeisers als de curatoren ongestoord tot de verkoop van het goed kunnen overgaan.

Als het niet vervreemden een voorwaarde of last van de schenking is, kan bij niet-nakoming hiervan de schenking worden herroepen wegens niet-naleving van de voorwaarden (art. 953 B.W.)⁴³. Het goed komt dan bij de schenker terug vrij en onbelast (art. 954 B.W.)⁴⁴, wat dus ook een kwalijke zaak is voor de schuldeisers!

Tegen de traditie in werd door recente Franse rechtspraak⁴⁵ geoordeeld dat deze sanctie alleen maar van toepassing kan zijn wanneer het vervreemdingsverbod door de begiftigde zelf niet werd nageleefd. Zo werd herroeping uitgesloten wanneer het goed vervreemd werd op grond van een gedwongen verkoop als gevolg bv. van een wettelijke of (intussen bij ons afgeschafte) gerechtelijke hypotheek die zonder medewerking van de begiftigde op het geschonken goed werd ingeschreven.

In deze opvatting is het volkomen logisch dat het arrest de tegeneis tot herroeping niet toestaat in zoverre hij gebaseerd is op de gedwongen verkoop die door de *curatoren*

³⁹ PLANIOL en RIPERT, III, nr. 229.

⁴⁰ COLIN en CAPITANT, I, nr. 1608; BARTIN, *Théorie des conditions impossibles, illicites ou contraires aux mœurs*, Parijs, 1887, 164 e.v. Volgens een derde opvatting die echter geen succes had, zou de begiftigde door de clause van onvervreemdbaarheid een echte onbekwaamheid oplopen, maar alleen de wet kan onbekwaamheden in het leven roepen. Zie hierover o.a. CHÉRON, A., *o.c.*, *Rev. Trim. Dr. C.*, 1906, 345.

⁴¹ CORVEST, *o.c.*, in voetnoot 5, 1409; DE PAGE, V, nr. 909.

⁴² Rb. Veurne, 18 juni 1980, gecit. in voetnoot 30.

⁴³ Zich ten onrechte beroepend op art. 1143 B.W. (dat alleen materiële vernietigingen viseert) heeft men soms beweerd dat ook in deze opvatting de sanctie zich kon beperken tot de nietigheid van de vervreemding. Zie bv. COLIN en CAPITANT, I, 769.

⁴⁴ Sommigen merken dan weer op dat, zo bv. de onvervreemdbaarheid in het belang van de begiftigde is bedongen, het totaal onverantwoord voorkomt in de onvervreemdbaarheid een last te zien, die dan gesanctioneerd wordt door herroeping. Het resultaat is dan dat het goed toch niet meer bij de begiftigde blijft; zie bv. WAGNER, *o.c.*, in voetnoot 12, 330 e.v.

⁴⁵ Zie de verwijzingen in voetnoot 31.

wordt gevorderd. Hun hypothecaire inschrijving kwam inderdaad zonder medewerking van de begiftigde tot stand. Ze was wel het gevolg van het wanbeheer en uiteindelijk faillissement van de begiftigde. De schenkers willen dit doen doorgaan als een vorm van ondankbaarheid, een grond waarop dan de schenking eveneens herroepen zou kunnen worden. Ze worden door het hof in het ongelijk gesteld. Terecht, de gewraakte feiten zijn weinig overtuigend om als grove belediging van de schenker (enig mogelijk in aanmerking komende grond van ondankbaarheid) te kunnen doorgaan. De toekenning van de eis zou trouwens weinig resultaat opgeleverd hebben daar de geschonken goederen gehypothekeerd waren en herroeping wegens ondankbaarheid geen afbreuk doet aan de hypotheek waarmee het goed bezwaard is (art. 958 B.W.).

Het arrest beslist bovendien dat door het goed conventioneel te hypothekeren de begiftigde het vervreemdingsverbod niet overtreden heeft en de schenking al evenmin op deze grond herroepen kan worden. Het lijkt ons nochtans zeer de vraag of een begiftigde die een goed ontvangen heeft onder last het niet te vervreemden, dit goed ongestraft als specifiek en bevoorrecht onderpand aan zijn schuldeisers kan aanbieden, met het risico dat het, zij het gedwongen, vervreemd wordt. De goede trouw van de schuldeiser, die weet heeft — of moet hebben — van dit beding, is in een dergelijke situatie minstens twijfelachtig.

Traditioneel⁴⁶ werd trouwens aangenomen dat een vervreemdingsverbod, tenzij het tegendeel bedongen werd, ook het verbod inhoudt op dat goed een hypotheek toe te staan. De gedwongen verkoop door de *hypothecaire schuldeisers* zou dus wel een herroeping rechtvaardigen!

Het arrest oordeelt dat in de schenkingsakte niet uitdrukkelijk verboden werd hypothecaire leningen aan te gaan. Het hof neemt dus geen principieel standpunt in maar interpreteert eerder de wil van de schenkers. Toch houdt het hof er wel een zeer restrictieve interpretatie op na! Nu bovendien in de akte gespecificeerd werd dat de schenkers afstand deden van hun recht art. 953 B.W. in te roepen zo het geschonken goed in pand zou worden gegeven voor een lening bestemd voor het bouwen van een huis, kon hieruit toch a contrario worden afgeleid dat het de bedoeling was van de schenkers aan de begiftigde te verbieden het goed voor andere redenen te hypothekeren en zich het recht voor te behouden in dat geval wel art. 953 B.W. in te roepen. De redenering van het hof ter zake lijkt niet zo evident.

Bij nader toezien is het standpunt van het hof nochtans te begrijpen nu het hof aanvaard had dat het geschonken goed ondanks het vervreemdingsverbod beslagbaar bleef voor de schuldeisers. In een dergelijk geval de vordering tot herroeping inwilligen zou immers tot gevolg hebben dat de schuldeisers door het bedingen van een conventionele hypotheek, waardoor ze juist hun schuldvordering willen waarborgen, hun positie alleen maar verzwakken. Zodoende lopen zij immers het risico dat hun bevoorrecht onderpand door de herroeping uit het vermogen van de begiftigde kan verdwijnen terwijl het zonder deze conventionele hypo-

theek tot hun algemeen onderpand was blijven behoren! Op zijn minst een eigenaardig resultaat⁴⁷.

9. Nu (terecht) wordt aangenomen dat een clause van onvervreemdbaarheid niet tot onbeslagbaarheid kan leiden en deze clauses daardoor heel wat aan efficiëntie gaan inboeten, nu gebleken is dat de beschermenswaardige belangen die hun uitzonderlijke geldigheid zouden rechtvaardigen op efficiënter wijze kunnen worden berhartigd, niet in gevaar zijn, of niet zo beschermenswaardig zijn; nu ook gebleken is hoe weinig juridisch bevredigende verklaringen voor deze clause en hun gevolgen gevonden werden, lijkt het aangewezen met een groot deel van de rechtsleer de geldigheid van dergelijke clauses überhaupt in twijfel te trekken.

Tot slot nog dit. Het arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 26 maart 1984 lijkt een ruimere betekenis te hebben dan alleen t.a.v. bedongen clauses van onvervreemdbaarheid. Nu het automatisme «onvervreemdbaar dus onbeslagbaar» doorbroken is, is dit een argument te meer voor diegenen die beweren dat de onvervreemdbaarheid van de gezinswoning door een echtgenoot alleen (art. 215 B.W.) niet meteen de onbeslagbaarheid meebrengt ook t.a.v. de gewone schuldeisers!

M. Puelinckx-Coene
U.I.A.

ARBEIDSHOF TE ANTWERPEN

3e KAMER — 13 JUNI 1985

Voorzitter: de h. Van den Bosch

Raadsheren in sociale zaken: de hh. Daems en Van Herbruggen

Openbaar ministerie: de h. Van Goethem

Advocaten: mrs. Mertens de Wilmars en De Bock

Minder-validen — Tegemoetkomingen — Kennisgeving van administratieve beslissing — Begrip — Termijn van beroep — Aanvang.

Nu de kennisgeving van de administratieve beslissing inzake tegemoetkoming aan minder-validen geschiedt bij ter post aangetekend schrijven, dient te worden aangenomen dat zij, behoudens tegenbewijs, de dag daarna de geadresseerde bereikt. De termijn van beroep bij de arbeidsrechtbank loopt derhalve vanaf die dag.

Belgische Staat t/ A. en V.

Artikel 46 van het koninklijk besluit van 17 november 1969 houdende algemeen reglement betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-valide bepaalt dat de beslissingen van de minister bij een ter post aangetekend schrijven aan de aanvrager betekend worden.

Het door appellant voorgelegde borderel, waarop de naam van betrokkene voorkomt, werd aangetekend ter

⁴⁶ Cass. fr., 17 maart 1964, *Bull. civ.*, I, 124; Cass. fr., 16 januari 1923, *D.P.*, 1923, I, 177, noot G.R.; Cass. Fr., 20 februari 1939, *D.H.*, 1939, 196; Rouen, 5 april 1905, gecit. in voetnoot 33, (zelfs een gerechtelijke hypotheek); WAGNER, *o.c.*, nr. 51; anders: Cass. fr., 18 april 1901, *D.*, 1902, I, 71.

⁴⁷ CORVEST (*o.c.*, 1404) keurt de recente Franse cassatierechtpraak af omwille juist van de verschillende behandeling van conventionele hypothecaire schuldeisers enerzijds en gerechtelijk of wettelijk hypothecaire schuldeisers anderzijds.

post aangeboden op 20 oktober 1982, zoals blijkt uit de erop aangebrachte poststempel. De beslissing werd derhalve betekend conform de bepalingen van voormeld artikel 46.

Artikel 29, tweede lid, van de wet van 27 juni 1969 betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-validen bepaalt: «Beroep tegen een beslissing van de minister moet ingesteld worden binnen de maand na de kennisgeving ervan». De kennisgeving dient derhalve te geschieden over de post.

Aangezien vaststaat dat de beslissing op 20 oktober 1982 aangetekend ter post aangeboden werd, dient hieruit redelijkerwijze besloten te worden dat zij de dag erna, behoudens tegenbewijs, door de postdiensten aan betrokkene aangeboden werd zodat de kennisgeving geschiedde op 21 oktober 1982. De termijn van één maand begint derhalve te lopen vanaf 22 oktober 1982 om te eindigen op 21 november 1982 te middernacht.

Geïntimeerde heeft zijn beroepschrift op 22 november 1982 aangetekend ter post aangeboden. Het werd ter griffie van de arbeidsrechtbank ontvangen en ingeschreven op 23 november 1982, en werd derhalve één dag na de door voormeld artikel 29, tweede lid, vastgestelde termijn van één maand ingediend zodat het niet ontvankelijk is wegens tardiviteit.

(...)

NOOT—*De datum van een kennisgeving per aangetekende brief*

1. In tegenstelling tot de wetten uit de sociale-zekerheidssectoren, wordt in de wetgeving op de tegemoetkomingen aan minder-validen een aparte terminologie gebruikt om de wijze te regelen waarop geschillen bij de arbeidsrechtbank worden aangebracht.

Diverse sociale-zekerheidswetten bevatten bepalingen die ongeveer als volgt luiden: «De arbeidsrechtbank neemt kennis van geschillen tussen ...» of «De betwistingen in verband met ... behoren tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank». Daaraan wordt in bijna eensluidende bewoordingen toegevoegd: «De bestreden administratieve rechtshandelingen moeten, op straffe van verval, binnen een maand na de kennisgeving ervan aan de bevoegde arbeidsrechtbank worden voorgelegd».

Deze bepalingen werden ingevoerd door hoofdartikel 3 (wijzigingsbepalingen) van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek.

De wet van 27 juni 1969 betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan minder-validen bepaalt in artikel 29: «De geschillen over de rechten, ontstaan uit deze wet behoren tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank. Beroep tegen een beslissing van de minister moet ingesteld worden binnen de maand na de kennisgeving ervan.» In de oorspronkelijke tekst van het Gerechtelijk Wetboek werd in artikel 582, 1°, het woord «voorzieningen» gebruikt. Het werd vervangen door «beroepen» bij wet van 27 juni 1969. In de andere artikelen van het Gerechtelijk Wetboek die de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank opsommen wordt het woord geschil gebruikt (artt. 578 en 580 tot en met 583) of vordering (art. 579). Er kan geen reden worden gevonden om aan het woord beroep een andere betekenis te geven dan geschil of vordering.

2. In de sociale zekerheidswetten is de termijn van één

maand «op straffe van verval» voorgeschreven, hetgeen niet het geval is in de wet van 27 juni 1969. Dit heeft het tot stand komen van uiteenlopende rechtspraak over het al dan niet tijdig inleiden van een geschil in de hand gewerkt.

Ook hier lijkt evenwel geen aanwijsbare reden voorhanden te zijn om een onderscheid te verantwoorden.

De meerderheid van de rechtspraak verklaart de vordering niet ontvankelijk wanneer het verzoekschrift te laat is ingediend. De Belgische Staat roept trouwens geregeld de onontvankelijkheid in wegens tardiviteit (zie het hierboven gepubliceerde arrest). Een deel van de rechtspraak steunde op artikel 860, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dat bepaalt dat de termijnen om een rechtsmiddel aan te wenden op straffe van verval zijn voorgeschreven (Arbh. Brussel, 22 januari 1979, *J.T.T.*, 1979, 257; Arbh. Bergen, 5 oktober 1981, *J.T.T.*, 1982, 123; zie ook Houbart, noot onder Arbh. te Brussel, 24 januari 1977, *B.T.S.Z.*, 1977, 1021).

Het Hof van Cassatie verwierp de toepasselijkheid van de artikelen 860, tweede lid, en 865 op rechtsmiddelen die tegen een administratieve beslissing worden aangewend (Cass., 31 jan. 1983, *R.W.*, 1983-84, 1075). De in deze artikelen bedoelde rechtsmiddelen zijn die welke opgesomd worden in artikel 21 van het Gerechtelijk Wetboek en in de artikelen 1042 e.v. worden behandeld.

3. De termijn van één maand neemt in de sociale-zekerheidswetten een aanvang na de kennisgeving van de bestreden beslissing. Dit is eveneens het geval wat de wetgeving inzake tegemoetkomingen aan minder-validen betreft. Hoewel in de wet van 27 juni 1969 sprake is van «kennisgeving» wordt in het koninklijk besluit van 17 november 1969 bepaald dat de beslissing wordt «betekend» per aangetekend schrijven.

Het lijkt niet waarschijnlijk dat met betekening per aangetekend schrijven iets anders wordt bedoeld dan kennisgeving.

In het geannoteerde arrest sluit het arbeidshof zich aan bij een in de arbeidsgerechten bestaande rechtspraak dat de termijn van één maand een aanvang neemt daags na het aanbieden van de ter post aangetekende brief aan de geadresseerde (zie o.m. het hiervoren vermelde arrest van het Arbeidshof te Brussel van 22 januari 1979). Die rechtspraak is in overeenstemming met die van het Hof van Cassatie inzake kennisgevingen bij aangetekend schrijven: Cass., 6 oktober 1983, *R.W.*, 1983-84, 2127 (toepassing van art. 289 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen) en Cass., 29 juni 1984, 1e Kamer, arrest nr. 3908 (toepassing van art. 25, § 1, van het koninklijk besluit nr. 80 van 10 november 1967 betreffende de Orde der Apothekers). In beide gevallen besliste het Hof van Cassatie dat de kennisgeving geschiedt door de aanbieding van de aangetekende brief op het gepaste adres. Met uitzondering van de zaterdagen, zon- en feestdagen wordt een aangetekende zending normaliter binnen vierentwintig uren aan de geadresseerde besteld; deze kan echter bewijzen dat hij de zending na het verstrijken van die normale termijn heeft ontvangen.

Het Hof van Cassatie verwijst daarbij niet naar artikel 32 van het Gerechtelijk Wetboek. Dit artikel bepaalt immers enkel wat «in dit wetboek wordt verstaan» onder betekening en kennisgeving en is niet toepasselijk op administratieve rechtshandelingen.

Gh. Dhaeyer

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (3e Kamer), 16 september 1985

Sociale zekerheid werknemers — Opzeggingsvergoeding niet effectief uitbetaald — Bijdrage in de regel toch verschuldigd.

De bestreden arresten (Arbh. Antwerpen, 10 september 1982 en 28 oktober 1983) worden om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat de sociale-zekerheidsbijdragen, waarin door de wet van 27 juni 1969 is voorzien, in de regel verschuldigd zijn ingevolge het tewerkstellen van één of meer werknemers ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst; dat, krachtens artikel 14 van de wet, de bijdragen berekend worden op grond van het loon van de werknemer; dat artikel 19, § 2, 2°, van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet onder meer de aan de werknemer verschuldigde opzeggingsvergoeding als loon aanmerkt;

«Overwegende dat, blijkens artikel 34 van voormeld koninklijk besluit, de bijdragen opeisbaar worden door het verstrijken van de termijn waarvoor ze, ingevolge de tewerkstelling gedurende die periode, verschuldigd zijn; dat artikel 35bis van dit koninklijk besluit die regel aanpast, wat de door artikel 19, § 2, 2°, als loon beschouwde vergoedingen betreft, door te bepalen dat de bijdragen op die vergoedingen 'verschuldigd zijn, ten laatste aangegeven en betaald worden, de laatste dag van de maand volgend op het kwartaal gedurende welke deze vergoedingen verschuldigd zijn indien ze op een toekomstige periode betrekking hebben, of in de maand die volgt op die gedurende welke het recht van de werknemer op deze vergoedingen werd erkend door de werkgever of door een in kracht van gewijsde gegane beslissing, indien ze een periode dekken die geheel of gedeeltelijk voorbij is';

«Overwegende dat uit die wettelijke bepalingen volgt dat het verschuldigd zijn van de sociale-zekerheidsbijdragen in de regel niet afhankelijk is gesteld van het uitbetalen van de opzeggingsvergoeding waarop de werknemer aanspraak heeft;

«Dat de bestreden arresten die bepalingen schenden door op grond van de vaststellingen die ze bevatten te beslissen, het ene dat de gevorderde sociale-zekerheidsbijdragen slechts verschuldigd zouden zijn 'op effectief uitbetaalde' vergoedingen, het andere dat die bijdragen niet verschuldigd zijn, nu 'geen verbrekingsvergoeding werd uitbetaald'.

(Voorzitter: de h. Soetaert — Raadsheer-rapporteur: de h. Marchal — Advocaat-generaal: de h. Lenaerts — Advocaat: mr. De Bruyn — In de zaak: R.S.Z. t/ B.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 19 september 1985

Belasting over de toegevoegde waarde — Schattingsprocedure — Kennisgeving door de administratie dat zij een deskundige schatting vordert — Aangetekende brief

Het bestreden vonnis (Rb. Brussel, 13 april 1984) wordt

om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat artikel 32, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat 'onder kennisgeving moet worden verstaan: de toezending van een akte van rechtspleging in origineel of in afschrift; zij geschiedt langs de post of, in de gevallen die de wet bepaalt, in de vormen die deze wet voorschrijft';

«Overwegende dat krachtens artikel 11 van het koninklijk besluit nr. 15 van 3 juni 1970 tot regeling van de schattingsprocedure waarin artikel 59, § 2, van het Wetboek van de belasting over de toegevoegde waarde voorziet, de vordering om een deskundige schatting, die door de administratie wordt gevorderd om de normale waarde van het gebouw te bepalen, aan de geadresseerde ter kennis kan worden gebracht bij ter post aangetekend schrijven en de afgifte van het stuk ter post als kennisgeving geldt vanaf de daaropvolgende dag;

«Dat het vonnis dat oordeelt dat niet is bewezen dat de ter post aangetekende brief aan verweerder ter kennis is gebracht, nu eiser niet heeft aangetoond dat de toegezonden brief ter bestemming was gekomen, voormelde wettelijke bepalingen schendt.»

(Voorzitter: de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur: de h. Bosly — Advocaat-generaal: de h. Velu — Advocaat: mr. De Bruyn — In de zaak: Belgische Staat t/ F.)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 25 september 1985

Verzekering — Motorrijtuigen — Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds — Ziekte- en invaliditeitsverzekering — Ziekenfonds — Eigen recht.

«Overwegende dat het arrest beslist dat eiseres zich niet meer kan beroepen op het haar door de vroegere wet toegekende eigen recht, nu dat recht niet meer bestaat ingevolge de uitdrukkelijke opheffing van artikel 15, § 1, tweede en derde lid, van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen;

«Overwegende dat artikel 70, § 2, zesde lid, van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, dat is vervangen door artikel 1, 1°, van het koninklijk besluit nr. 19 van 4 december 1978, aan de verzekeringsinstelling een eigen recht van terugvordering van de verleende prestaties toekende tegenover het Gemeenschappelijk waarborgfonds, 'bedoeld bij artikel 15 van de wet van 1 juli 1956', met name wanneer het ongeval waarvoor de prestaties waren verleend, zoals ten deze, veroorzaakt werd door een motorrijtuig waarvan de burgerrechtelijke aansprakelijkheid niet gedekt was door een verzekering overeenkomstig de bepalingen van laatstgenoemde wet;

«Overwegende dat uit de omstandigheid dat artikel 68 van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen artikel 15 van de wet van 1 juli 1956 opheft 'in de mate en op het tijdstip, door de Koning te bepalen' en dat § 1, tweede en derde lid, van dit artikel op 9 juni 1982 is opgeheven door artikel 24, § 1, 1°, van het koninklijk besluit van 16 december 1981 houdende inwerkingstelling en uitvoering van de artikelen 49 en 50 van

voornoemde wet van 9 juli 1975, niet kan worden afgeleid dat de verzekeringsinstelling het eigen recht dat ze vroeger bezat, zou hebben verloren;

«Overwegende dat immers, enerzijds, de artikelen 49 en 50 van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen die door het koninklijk besluit van 16 december 1981 in werking zijn gesteld en uitgevoerd, dezelfde aangelegenheid regelen als de artikelen 15 en 16 van de wet van 1 juli 1956 en, anderzijds, artikel 16, derde lid, van het koninklijk besluit van 16 december 1981 aan de verzekeringsinstelling uitdrukkelijk het eigen recht toekent dat ze reeds met toepassing van artikel 70, § 2, zesde lid, van de wet van 9 augustus 1963, vervangen door artikel 1, 1°, van het koninklijk besluit nr. 19 van 4 december 1978, kon doen gelden tegen het Gemeenschappelijk waarborgfonds;

«Dat derhalve het hof van beroep, nu het de civielrechtelijke vordering van eiseres tegen het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds niet ontvankelijk verklaart op grond dat het eigen recht van de verzekeringsinstelling tegen dat Fonds was afgeschaft, de beslissing niet naar recht verantwoordt;

«Overwegende dat na die beslissing de wet van 1 augustus 1985 houdende sociale bepalingen in werking is getreden; dat artikel 66 van die wet artikel 70, § 2, zesde lid, van de wet van 9 augustus 1963 vervangt door het volgende lid: 'De verzekeringsinstelling heeft een eigen recht van terugvordering van de verleende prestaties tegenover het Gemeenschappelijk waarborgfonds bedoeld in artikel 49 van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, in de gevallen bedoeld bij artikel 50 van diezelfde wet'; dat artikel 66 van kracht wordt op 9 juni 1982.»

(Voorzitter: de h. Screvens — Raadsheer-rapporteur: de h. Rappe — Advocaat-generaal: mevr. Liekendaal — Advocaten: mrs. Houtekier en Simont — In de zaak: Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten t/ L., Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds en N.V. D.)

NOOT—In de zin van het bestreden arrest (Hof Brussel, 13 februari 1985) werd ook beslist door Hof Brussel, 9 januari 1985, *J.T.*, 1985, 444 (zie ook de rubriek «Echos», *ib.*, 495 en 543).

Hof van Cassatie (2e Kamer), 25 september 1985

Gewijsde — Strafzaken — Beslissing van de jeugdrechtbank.

Tegen het bestreden arrest (Hof Luik, 4 maart 1985) voert de beklaagde R. aan dat bij in kracht van gewijsde gegane vonnissen, door de jeugdrechtbank gewezen ten aanzien van V. en H., is beslist dat de door dezen toegebrachte slagen de oorzaak zijn van de kaakbeenbreuk van de burgerlijke partij D. Hij werpt nog op dat de breuk kennelijk door slechts één enkele slag is veroorzaakt en dat met zekerheid vaststaat dat de hem verweten slagen niet de oorzaak van de schade konden zijn, aangezien het slachtoffer na de toegebrachte slagen is weggegaan en vervolgens ter plaatse is teruggekeerd.

«Overwegende dat de beslissing die door een jeugdrechtbank wordt gewezen ten aanzien van minderjarigen die worden vervolgd wegens een als misdrijf omschreven feit, geen gezag van gewijsde heeft jegens een mededader of medeplichtige die afzonderlijk wordt vervolgd; dat die beslissing hem noch kan schaden noch ten goede komen;

«Dat het middel in dat opzicht faalt naar recht;

«Overwegende voor het overige dat het middel, nu het enkel kritiek oefent op de feitelijke beoordeling door de rechter, niet ontvankelijk is.»

(Voorzitter: de h. Screvens — Raadsheer-rapporteur: de h. Helvétius — Advocaat-generaal: mevr. Liekendaal — Advocaat: mr. Thomas — In de zaak: R. t/ D.)

Hof van Cassatie (3e Kamer), 30 september 1985

Arbeidsongeval — Weg van het werk — Oponthoud om persoonlijke redenen — Geen wettige reden — Belangrijkheid van de onderbreking zonder belang.

De voorziening tegen het arrest van 22 december 1983 van het Arbeidshof te Gent, afdeling Brugge, wordt verworpen:

«Overwegende dat het arrest oordeelt dat de weg van het werk door het 'oponthoud' in de woning van de ouders om persoonlijke redenen onderbroken werd; dat het op die grond wettig beslist dat de onderbreking niet verantwoord was door een wettige reden;

«Overwegende dat de beslissing, dat het ongeval zich niet voordeed op de weg van het werk, aldus naar recht is verantwoord, ook indien aangenomen wordt dat de weg niet in belangrijke mate onderbroken werd; dat het onderdeel niet tot cassatie kan leiden in zoverre het kritiek oefent op het oordeel dat de onderbreking belangrijk was.»

(Eerste voorzitter: de h. Châtel — Raadsheer-rapporteur: de h. Marchal — Advocaat-generaal: de h. Lenaerts — Advocaten: mrs. De Gryse en Houtekier — In de zaak: B. t/ N.V. A.)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 2 oktober 1985

Rechten van de mens — Onpartijdige rechter — Voorzitter van de raadkamer die het aanhoudingsbevel heeft bevestigd en de verwijzing heeft bevolen, als rechter in de correctionele rechtbank.

«Over het ambtshalve aangevoerde middel, afgeleid uit de schending van de artiklen 6.1 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en 14.1 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten:

«Overwegende dat naar luid van die bepalingen een ieder, bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolgning, recht heeft op behandeling van zijn zaak door een onpartijdige rechterlijke instantie;

«Overwegende dat de Correctionele Rechtbank te Verriers, waarvan de beslissing, met uitzondering van de straf-

maat, door het bestreden arrest (Hof Luik, 7 mei 1985) is bevestigd, werd voorgezeten door mevr. P., alleensprekende rechter, die reeds voordien van de zaak kennis had genomen, nu ze als voorzitter van de raadkamer, het tegen verweerder verleende aanhoudingsbevel had bevestigd en vervolgens diens verwijzing naar het vonnisgerecht had bevolen;

«Overwegende dat die omstandigheid bij verweerder, beklagde, gewettigde twijfels kon wekken aangaande de geschiktheid van de aldus samengestelde correctionele rechtbank om de zaak op een onpartijdige wijze te behandelen; dat bijgevolg het door de correctionele rechtbank op 5 juni 1984 gewezen vonnis nietig is;

«Dat het arrest, nu het niet alleen op grond van het ter zitting door het hof van beroep gedane onderzoek maar ook op grond van de gegevens van het dossier, het beroepen vonnis bevestigt met uitzondering van de strafmaat, die nietigheid overneemt.»

(Voorzitter : de h. Screvens — Raadsheer-rapporteur : de h. Sace — Advocaat-generaal : de h. Piret — In de zaak : Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Luik t/ D.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 3 oktober 1985

Zeerecht — Vervoer over zee — Cognossement — Aflevering van de vervoerde koopwaar volgens een «delivery order» — Tekort — Verplichting van de ontvanger om tijdig te protesteren.

Een partij hout werd te Antwerpen in het schip San Pedro ingeladen met bestemming Muskat. Toen het schip aankwam, was het hout niet aan boord. Maar de cognossementhouders namen met drie delivery orders de 284 verscheepte bundels in ontvangst uit drie andere schepen. Het bestreden arrest (Hof Antwerpen, 30 november 1983) wijst hun eis tot vergoeding van het tekort aan planken in de bundels af op grond dat zij niet tijdig hebben geprotesteerd. Het daartegen gerichte middel wordt als volgt afgewezen :

«Overwegende dat het arrest vaststelt dat de eisers houder waren van een cognossement voor het vervoer van 284 bundels hout van Antwerpen naar Muskat; dat het arrest zegt : 'dat uit de overgelegde stukken blijkt dat het schip San Pedro, waarop de bundels hout geladen werden, op 30 juni 1976 ontscheept had zonder de koopwaar aan boord te hebben; dat (eerste verweerder) dit toegeeft daaraan toevoegend dat (de eisers) nooit geprotesteerd hebben tegen de aflevering in verschillende gedeelten; dat op 8 augustus 1976 een delivery order voor 255 bundels werd uitgeschreven uit de Maritime Carrier, op 22 augustus 1976 een delivery order voor 22 bundels ex San Pedro en op 6 oktober 1976 nog een derde delivery order voor 7 bundels hout ex Aegis Harmonic, dat (de eisers) op 27 oktober 1976 geprotesteerd hebben en vermeld hebben dat 8.682 planken niet werden afgeleverd, dat in feite 284 bundels hout aan (de eisers) werden afgeleverd, maar dat (de eisers) verklaren dat deze bundels onvolledig waren en dat ze daartoe een shorthanded certificate, afgeleverd door de Oman Port Services C° op 28 november 1976, overleggen; dat (de eisers) reeds bij de eerste aflevering van 255 bundels op 5 augustus

1976 hadden moeten vaststellen dat er op dat ogenblik ongeveer 90 pct. van het bestelde hout geleverd was (255 van de 284 bundels) en dat er slechts 38.799 planken afgeladen werden, dat het nog meer moest opvallen dat de 22 bundels afgeleverd op 15 augustus 1976 slechts de helft van het normaal aantal planken bevatten en dat de 7 laatste bundels afgeleverd op 6 oktober 1976 méér planken bevatten dan de 22 bundels bezorgd bij de vorige aflevering; dat het bijgevolg ook voor (de eisers) duidelijk moest zijn dat de afgeleverde koopwaar geenszins volledig was, maar dat er ongeveer 16,6 pct. ontbrak; dat in dergelijke omstandigheden (de eisers) er zorg voor hadden moeten dragen het tekort officieel te laten vaststellen en bovendien onmiddellijk protest aan te tekenen, dat ze echter verzuimd hebben dat tekort officieel te laten vaststellen, daar de attesten afgeleverd door de Port Services Corporation Ltd en de Oman Port Services C° Ltd niet kunnen doorgaan voor officiële organismen, noch voor agenten van de vervoerder; dat (de eisers) ook bijzonder lang gewacht hebben om protest aan te tekenen terwijl ze nochtans behoorden te weten dat het protest zonder verwijl moest worden verstuurd'; dat daarop de in het middel geciteerde overwegingen betreffende de bewijslast volgen;

«Overwegende dat het arrest aldus vaststelt, enerzijds, dat de zeevervoerder zijn verbintenis 284 bundels hout over zee te verplaatsen naar hun bestemming, is nagekomen, zij het niet met het overeengekomen schip, en anderzijds, dat de eisers, met behulp van drie delivery orders voor respectievelijk 255, 22 en 7 bundels, die bundels in ontvangst hebben genomen;

«Dat het arrest, dat daarvoor vaststelt dat de goederen zijn afgeleverd en in ontvangst genomen in de zin van artikel 91, A, III, 6°, van de Scheepvaartwet, terecht beslist dat de eisers nog tijdig dienden te protesteren bij de inontvangstneming indien naar hun mening de bundels niet het vereiste aantal planken bevatten;

«Dat het middel faalt naar recht.»

(Voorzitter : de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur : de h. Caenepeel — Advocaat-generaal : de h. Declercq — Advocaten : mrs. Dassesse en Simont — in de zaak : B. e.a. t/ GmbH M. en GmbH D.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 3 oktober 1985

Vlees — Destructiebedrijf — Handel of nijverheid verboden voor exploitanten van destructiebedrijven.

«Overwegende dat het arrest (Hof Gent, 30 april 1984) beslist dat de eiseressen, 'de eerste als destructiebedrijf, de overigen als derde-medeplichtigen van de eerste aan de inbreuk, de bepalingen van artikel 13 van het koninklijk besluit van 14 maart 1890 overtreden aangezien bewezen is dat zij door tussenpersoon, hetzij als tussenpersoon enige handel of nijverheid drijven die betrekking heeft met de bereiding, de verkoop of de behouding voor de verkoop van vers of bewaard vlees, waaronder vetten bestemd voor menselijke consumptie ressorteren';

«Overwegende dat artikel 13 van het koninklijk besluit van 14 maart 1890 de destructiebedrijven verbiedt 'elders, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenpersonen, enige

andere handel of nijverheid te drijven, welke in betrek is met de bereiding, de verkoop of de behouding voor de verkoop van vers of bewaard vlees';

«Overwegende dat er geen wettelijk algemeen geldende bepaling van het begrip 'vlees' bestaat; dat in het algemeen spraakgebruik dierlijk vet, aangewend als eetwaar of voor de bereiding van eetwaar, onderscheiden wordt van vers of bewaard vlees;

«Dat weliswaar in artikel 1 van de wet van 5 september 1952 betreffende de vleeskeuring en de vleeshandel omschreven wordt wat 'voor de toepassing van deze wet' wordt verstaan onder vlees; dat die omschrijving echter, die ook vet en andere substanties dan vlees insluit, slechts geldt voor de toepassing van de wet van 5 september 1952;

«Dat het arrest, door te oordelen dat in artikel 13 van het koninklijk besluit van 14 maart 1890 onder vers of bewaard vlees ook vetten bestemd voor menselijke consumptie ressorteren, die wettelijke bepaling schendt.»

(Voorzitter : de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur : de h. Caenepeel — Advocaat-generaal : de h. Declercq — Advocaten : mrs. De Gryse en Van Ommeslaghe — In de zaak : N.V. A. e.a. t/ P.V.B.A. B.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 4 oktober 1985

Inkomstenbelastingen — Raming van de belastbare grondslag — Vermoedens — Tekenen en indicieën — 1. Gezinsuitgaven — 2. Tegenbewijs — Contract — Simulatie.

1. Het bestreden arrest (Hof Antwerpen, 7 juni 1984) oordeelt dat, door raming van eisers inkomsten aan de hand van wat nodig is voor een normaal levensonderhoud van eiser en zijn gezin, een geldige toepassing is gemaakt van art. 247 W.I.B. Eiser voert schending aan van dat artikel en van artikelen 1349, 1350, 1352 en 1353 B.W.

«Overwegende dat de gezinsuitgaven een indicie opleveren van het bestaan van de inkomsten door middel waarvan zij gedaan werden en aldus, eventueel met andere feitelijke gegevens, als grondslag kunnen dienen voor de raming van de belastbare grondslag volgens tekenen en indicieën, overeenkomstig artikel 247 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen;

«Overwegende dat de administratie het bedrag van die uitgaven door middel van feitelijke vermoedens mag bewijzen;

«Overwegende dat het arrest vaststelt dat de administratie in het aan eiser gezonden bericht omstandig de redenen heeft vermeld die naar haar oordeel de wijziging van de aangifte rechtvaardigen; dat het arrest voorts constateert : dat het gezin van eiser bestaat uit vijf personen, dat eiser eigenaar is van een motorboot en een autovoertuig gebruikt; dat de appelrechters zodoende, in strijd met de in het middel aangevoerde bewering, nauwkeurig de feitelijke gegevens vermelden waaruit zij overeenkomstig artikel 1349 van het Burgerlijk Wetboek afleiden dat het door de administratie in aanmerking genomen bedrag van 360.000 frank voor kosten van levensonderhoud en privé-uitgaven niet overdreven is; dat zodanige feitelijke beoordeling onaanvaardbaar is;

«Dat het middel niet kan worden aangenomen.»

2. Het tweede middel betreft een ander teken : eiser heeft als tegenbewijs een contract aangevoerd, dat de administratie op haar beurt heeft verworpen.

«Wat het tweede onderdeel betreft :

«Overwegende dat het arrest oordeelt dat de aangroei van de lopende rekening van eiser met een bedrag van 749.797 frank een teken en indicie is waaruit een hogere graad van gegoedheid dan uit de aangegeven inkomsten blijkt, en dat eiser het door artikel 247 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen vereiste tegenbewijs niet heeft geleverd;

«Overwegende dat het arrest, met betrekking tot het niet geleverde tegenbewijs, wijst op de tegenstrijdige uitleg die eiser aan de administratie heeft verstrekt, namelijk dat hij eerst verklaarde van zijn ouders een gift van 250.000 frank te hebben ontvangen en nadien beweerde dat zij hem 800.000 frank in bruikleen hadden gegeven, voorts dat hij aanvankelijk verklaarde dat er van die overeenkomst geen geschrift bestond; dat het arrest nog constateert : 'dat, zelfs indien wellicht aangenomen kan worden dat de vader van (eiser) ten gevolge van zijn vroegere beroepsactiviteiten over spaarmogelijkheden heeft beschikt, niettemin uit het onderzoek gebleken is dat de leengever geen tastbaar bewijs kon leveren nopens de herkomst van de gelden; dat niet door positieve en controleerbare gegevens wordt aangetoond dat er werkelijk gespaard werd, noch dat er afnamen plaatshadden van bank-, post- of spaarrekeningen; dat evenmin enig bewijs werd geleverd van terugbetalingen; dat de desbetreffende beweringen van (eiser) volkomen oncontroleerbaar zijn en bij de bestreden beslissing dan ook terecht niet werden aanvaard';

«Overwegende dat het arrest met die redengeving te kennen geeft dat de in het middel bedoelde onderhandse akte van lening een gesimuleerde overeenkomst inhoudt en aldus eisers conclusie beantwoordt;

«Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist;

«Wat het eerste onderdeel betreft :

«Overwegende dat derden door alle middelen rechtens, onder meer door getuigenissen en door vermoedens, kunnen bewijzen dat de door de partijen in een akte gedane verklaringen niet oprecht zijn;

«Overwegende dat de administratie derhalve onder meer door vermoedens het gesimuleerd karakter mag bewijzen van een contract dat de belastingplichtige beweert te hebben gesloten en dat door die belastingplichtige wordt aangevoerd tot weerlegging van het bestaan van tekenen en indicieën waaruit een hogere graad van gegoedheid dan uit de aangegeven inkomsten blijkt;

«Overwegende dat het arrest, zoals blijkt uit het antwoord op het tweede onderdeel, omstandig de feitelijke gegevens aangeeft waaruit het wettig heeft kunnen afleiden dat verweerder het bewijs heeft geleverd dat de door eiser ingeroepen akte een gesimuleerde overeenkomst inhoudt;

«Overwegende dat het arrest, door vast te stellen dat de akte van lening tegenover de administratie geen bewijswaarde heeft, van die akte geen uitlegging geeft en mitsdien de bewijskracht ervan niet heeft kunnen miskennen;

«Dat het middel niet kan worden aangenomen.»

(Voorzitter : de h. Caenepeel — Raadsheer-rapporteur : de h. Matthijs — Advocaat-generaal : de h. D'Hoore —

Advocaten : mrs. Beels en Claeys Bouwaert — In de zaak V. t/ Belgische Staat)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 8 oktober 1985

Stedebouw — Vergunning — Aanleg van tennisveld.

«Overwegende dat, naar luid van artikel 44, § 1, 1, van de wet van 29 maart 1962 houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van stedebouw, niemand zonder voorafgaande schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning van het college van burgemeester en schepenen mag bouwen of een grond gebruiken voor het plaatsen van een of meer vaste inrichtingen; onder het bouwen en plaatsen van vaste inrichtingen wordt verstaan het oprichten van een gebouw of een constructie of het plaatsen van een inrichting, zelfs uit niet duurzame materialen, die in de grond is ingebouwd, aan de grond is bevestigd of op de grond steun vindt ten behoeve van de stabiliteit en bestemd is om ter plaatse te blijven staan, al kan zij ook uit elkaar genomen of verplaatst worden;

«Overwegende dat het arrest constateert dat verweerder een tennisveld heeft aangelegd van 35 meter lengte op 16 meter breedte, bestaande uit een zwarte verharding in tarmac, aangelegd op de fundering van een vroegere landbouwloods, en omgeven door een afsluiting van geplastificeerde groene draad;

«Overwegende dat het arrest zonder artikel 44, § 1, 1, van de Stedebouwwet te schenden heeft kunnen beslissen dat de aan eiser ten laste gelegde gedragingen, namelijk het aanbrengen van een zwarte verharding uit tarmac, op de fundering van een vroegere landbouwloods, het plaatsen van een afsluiting in geplastificeerde groene draad en van een tennisnet, niet kunnen worden ondergebracht onder de begrippen bouwen of een grond gebruiken voor het plaatsen van een of meer vaste inrichtingen en dat eiser bijgevolg geen voorafgaande, schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning van het college van burgemeester en schepenen behoeft.»

(Voorzitter : de h. Boon — Raadsheer-rapporteur : de h. D'Haenens — Advocaat-generaal : de h. Declercq — Advocaat : mr. Stubbe — In de zaak : Stad Brugge t/ D.)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 15 oktober 1985

Gemeente — Leurhandel — Gemeenteverordening — Bevoegdheid van de gemeenteraad.

Tegen eiser, die in het bezit was van een geldige leurkaart, werd een proces-verbaal opgesteld omdat hij op de openbare weg in zijn voertuig hot dogs en hamburgers te koop stelde zonder voorafgaande machtiging als vereist door een gemeentelijke politieverordening. Eisers middel tegen het bestreden vonnis (Corr. Dendermonde, 22 oktober 1984), dat hem veroordeelt, wordt als volgt verworpen :

«Overwegende dat eiser veroordeeld werd ter zake dat hij, met overtreding van artikel 2 van het gemeentelijk politiereglement van de stad Sint-Niklaas, te Sint-Niklaas, op 23 maart 1984, stoelen, banken, tafels, windschermen, af-

sluitingen, terrassen, koopwaren, verpakkingen en andere voorwerpen die verband houden met handelsactiviteiten, op de openbare weg of op het openbaar domein had geplaatst of achtergelaten, zonder voorafgaande schriftelijke toelating van de burgemeester ;

«Overwegende dat de gemeenteraden, hoewel zij, ingevolge de bij koninklijk besluit van 28 november 1939 uitgewerkte regeling van de leurhandel in zijn geheel, niet meer bevoegd zijn om deze als dusdanig te reglementeren, niettemin het recht en de verplichting behouden om, op grond van hun politionele bevoegdheden, in verband met de uitoefening van de leurhandel verordeningen uit te vaardigen om de openbare orde en rust en de veiligheid van het verkeer te handhaven ;

«Overwegende dat het vonnis uitdrukkelijk vaststelt dat artikel 2 van het politiereglement van 17 februari 1978 van de stad Sint-Niklaas met dat doel werd uitgevaardigd door de gemeenteraad binnen de perken van artikel 78 van de Gemeentewet en artikel 3 van het decreet van 16-24 augustus 1790 ;

«Overwegende dat het middel deze vaststelling enkel betwist omdat eiser niet in overtreding werd genomen wegens het verstoren van de openbare rust of veiligheid ;

«Overwegende dat, wanneer een gemeentelijk politiereglement met het oog op de handhaving van de openbare rust en veiligheid voor de uitoefening van handelsactiviteiten op de openbare weg of op het openbaar domein binnen het grondgebied van de gemeente een voorafgaande toelating vereist, de overtreding van dat reglement wegens het niet aanvragen of niet verkrijgen van de vereiste toelating niet afhankelijk is van een feitelijk al dan niet verstoren van de openbare rust of veiligheid ;

«Dat het middel naar recht faalt.»

(Voorzitter-rapporteur : de h. Boon — Advocaat-generaal : de h. D'Hoore — Advocaat : mr. Van den Berghe — In de zaak : Van P.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 17 oktober 1985

Inkomstenbelastingen — Bezwaar tijdig ingediend, maar bij onbevoegde directeur — Art. 660 Ger. W. niet toepasselijk.

Het bezwaarschrift dat eiseres op 23 april 1979 aan de directeur te Brussel had gericht en dat bij hem aankwam de dag daarop, werd haar teruggestuurd met de mededeling dat de directeur te Luik bevoegd was. Eiseres diende dan haar bezwaar in bij de directeur te Luik, die het ontving op 7 mei 1979. Tegen het bestreden arrest (Hof Luik, 28 maart 1984), dat oordeelt dat haar bezwaar niet op 24 april, maar op 7 mei was ingediend en derhalve tardief was omdat de termijn verstreek op 30 april, voert eiseres aan dat de Brusselse directeur haar bezwaarschrift had moeten overzenden aan zijn Luikse collega en dat haar bezwaar derhalve op 24 april 1979 was ingediend.

«Overwegende dat het bezwaar van de belastingplichtige tegen het bedrag van de te zijnen laste gevestigde aanslag, ingevolge artikel 267 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen moet worden gericht aan de directeur der belastingen van de provincie of het gewest in wiens ambtsgebied

de aanslag is gevestigd, en binnen de op straffe van verval bij artikel 272 van hetzelfde wetboek bepaalde termijn;

«Overwegende dat het arrest, zonder dienaangaande te worden bekritiseerd, vaststelt enerzijds, dat het bezwaar gericht 'aan de directeur van Brussel 1 — vennootschappen' aan een ambtenaar was gericht die, gelet op voormeld artikel 267, onbevoegd was, en, anderzijds, dat het bezwaar dat eiseres aan de directeur der directe belastingen van de provincie Luik heeft gericht en dat deze op 7 mei 1979 heeft ontvangen, niet ontvankelijk is want tardief, nu te deze de termijn van bezwaar op 30 april 1979 verstreek;

«Dat het arrest aldus de artikelen 267 en 272 van het wetboek van de Inkomstenbelastingen juist toepast;

«Overwegende dat eiseres tevergeefs de schending van artikel 660 van het Gerechtelijk Wetboek aanvoert, nu die wetbepaling, ingevolge artikel 2 van dat Wetboek, niet van toepassing is op de bezwaarprocedure voor de directeur der belastingen, die wat de ontvankelijkheid betreft, door de artikelen 267 en 272 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen is geregeld;

«Overwegende dat het middel ten slotte, in zoverre het de miskennis aanvoert van het 'algemeen beginsel van rechtspleging dat zegt dat een onbevoegd rechtscollege de zaak naar het bevoegde rechtscollege moet verwijzen', niet ontvankelijk is aangezien dat zagezegd beginsel geen algemeen rechtsbeginsel is.»

(Voorzitter : de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur : de h. Bosly — Advocaat-generaal : de h. Janssens de Bisthoven — Advocaten : mrs. Baltus en De Bruyn — In de zaak : N.V. W. t/ Belgische staat)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 18 oktober 1985

Inkomstenbelastingen — Voorziening voor het hof van beroep — Niet aan de directeur voorgelegde grief — Begrip.

Het bestreden arrest (Hof Gent, 10 december 1982) wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat uit de artikelen 273, 276, 278, 279, de laatste drie bepalingen aangevuld bij de wet van 16 maart 1976, en 281 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen en uit de beginselen van de regeling der respectieve bevoegdheden van de administratie en van de hoven en rechtbanken moet worden afgeleid dat het hof van beroep, dat kennis neemt van het beroep van de belastingplichtige tegen de beslissing van de directeur der belastingen, zijn bevoegdheid te buiten gaat wanneer het — buiten de gevallen van verval van het recht van aanslag of van rechterlijk gewijsde, ter zake niet ingeroepen — kennis neemt van een grief die niet aan de directeur vóór diens beslissing is voorgelegd of waarover de directeur geen uitspraak heeft gedaan zelfs wanneer hij de grief ambtshalve had moeten onderzoeken, of die door de belastingplichtige niet overeenkomstig artikel 279, tweede lid, van het wetboek voor het hof van beroep is aangevoerd, met dien verstande dat de belastingplichtige daar ingevolge artikel 278 van het wetboek enkel een schending van de wet of van enige op straffe van nietigheid voorgeschreven procedurevorm kan aanvoeren;

«Dat een grief moet worden aangemerkt als zijnde niet

aan de directeur voorgelegd, met name wanneer hij betrekking heeft op een belastbaar feit waaromtrent voor de directeur geen geschil aanhangig is gemaakt of door hem geen beslissing is genomen, waarbij als belastbaar feit moet worden beschouwd niet de grondslag van de aanslag in zijn geheel, maar elk zelfstandig onderdeel daarvan afzonderlijk;

«Overwegende dat het hof van beroep enerzijds vaststelt dat verweerder in de akte van beroep aftrek gevraagd heeft van kapitaalaflossingen betreffende een bouwlening voor de drie appartementen van een door hem opgericht gebouw, maar anderzijds de stelling van eiser, volgens welke verweerder bij zijn bezwaar alleen aanspraak maakte op aftrek voor één appartement, vermeldt en niet tegensprekt; dat het hof van beroep aldus nieuwe grieven in aanmerking neemt die berusten op belastbare feiten die niet aan de beslissing van de directeur waren onderworpen en waarover deze zich niet behoefde uit te spreken; dat het zodoende artikel 278 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen schendt.»

(Voorzitter : de h. Janssens — Raadsheer-rapporteur : de h. Soetaert — Advocaat-generaal : de h. Tillekaerts — In de zaak : Belgische Staat t/ C.)

NOOT—Zie Cass., 16 januari 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 550 (vernietigt Hof Gent, 19 mei 1978, *R.W.*, 1979-80, 1047, met noot van A. Spruyt).

EUROPEES RECHT

Overzicht van rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

Zaak 58/84 (Vijfde kamer) — Rijksdienst voor Werknemerspensioenen (RWP)/ F. Ramano — *Prejudiciële verwijzing — Sociale zekerheid — Cumulatie van pensioenen* — 4 juni 1985

Het Arbeidshof te Luik heeft prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van de artikelen 12 en 46 van verordening nr. 1408/71 van de Raad betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen.

Het hoofdgeding betreft het besluit van de RWP om aan Romano, een gewezen Italiaanse mijnwerker, geen volledig pensioen (30/30e) toe te kennen op grond dat hij gedeeltelijke pensioenen ontvangt voor de periodes tijdens welke hij in Italië en in Duitsland was tewerkgesteld.

Uit het door de nationale rechterlijke instantie overgelegde dossier blijkt dat volgens de Belgische wettelijke regeling een mijnwerker die gedurende 25 jaar in de ondergrond heeft gewerkt recht heeft op een volledig pensioen (30/30e). De vijf bijkomende jaren van fictieve tewerkstelling die hem worden toegekend zijn niet gesitueerd in de tijd. De RWP placht deze jaren van de fictieve tewerkstelling evenwel te verminderen naar gelang van de jaren van tewerkstelling in een andere staat.

Deze praktijk heeft een grondslag gevonden in de bepalingen van een wet van 10 februari 1981 die met terugwerkende kracht op 1 januari 1981 in werking is getreden.

Romano heeft in Italië en in Duitsland in loondienst gewerkt, alvorens hij van 13 oktober 1947 tot 28 februari 1959 in België werd tewerkgesteld als mijnwerker in de ondergrond. Van 1 maart 1959 tot 31 december 1972 ontving hij invaliditeitsuitkering als mijnwerker in de ondergrond (een periode die door de Belgische wettelijke regeling wordt gelijkgesteld met een periode van effectieve tewerkstelling). Romano kon een loopbaan van 25 jaar aantonen.

De RWP heeft zijn pensioen verminderd met 5/30e, overeenkomend met de vijf bijkomende jaren van fictieve tewerkstelling, op grond dat die jaren samenvallen met jaren van effectieve tewerkstelling in Italië en Duitsland.

Naar aanleiding van dit geschil is voor het Arbeidshof te Luik een probleem van uitlegging van het gemeenschapsrecht gerezen, en wel met name de vraag of een nationale regel volgens welke de bijkomende jaren van fictieve tewerkstelling die aan een werknemer kunnen worden toegekend, worden verminderd naar gelang van het aantal jaren waarvoor de werknemer aanspraak kan maken op een pensioen in een andere Lid-Staat een bepaling is inzake vermindering in de zin van artikel 12, lid 2, van verordening nr. 1408/71 die ingevolge de laatste volzin van dat voorschrift buiten toepassing blijft bij de berekening van het bedrag van het pensioen volgens artikel 46, lid 1, van genoemde verordening.

In antwoord op deze vraag heeft het Hof voor recht verklaard:

Een nationale regel volgens welke de bijkomende jaren van fictieve tewerkstelling die aan een werknemer kunnen worden toegekend, worden verminderd naar gelang van het aantal jaren waarvoor de werknemer aanspraak kan maken op een pensioen in een andere Lid-Staat, is een bepaling inzake vermindering in de zin van artikel 12, lid 2, van verordening nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, die ingevolge de laatste volzin van dat voorschrift buiten toepassing blijft bij de berekening van het bedrag van het pensioen volgens artikel 46, lid 1, van genoemde verordening.

Zaak 116/84 Vierde kamer) — Strafzaak tegen H. Roelstraete (Prejudiciële verwijzing) — *Rund- en varkensvlees — Forfaitaire handelsmarge voor de verkoop in het klein* — 5 juni 1985

Het Hof van Beroep te Brussel heeft een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van verordening nr. 121/67 van de Raad houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector varkensvlees en van verordening nr. 805/68 van de Raad betreffende rundvlees.

De vraag is gerezen naar aanleiding van de strafvervolgging tegen Roelstraete, een kleinhandelaar in vlees, aan wie is telastgelegd dat hij rund- en varkensvlees heeft verkocht tegen prijzen die in strijd met het ministerieel besluit van 27 maart 1975 zijn vastgesteld.

In dit besluit wordt bepaald dat de verkoopprijzen aan

de verbruiker niet meer mogen bedragen dan de bedragen die het resultaat zijn van de gewogen gemiddelde aankoop-prijs vermeerderd met een maximum handelsmarge van BF 31 per kilo en van het bedrag van de belasting over de toegevoegde waarde.

Het Hof van Beroep te Brussel heeft het raadzaam geacht het Hof van Justitie de navolgende vraag voor te leggen.

«Is ter zake van de verkoop in het klein van varkens- en rundvlees, een forfaitaire raming door de nationale wetgever van de handels- en invoerkosten verenigbaar met de gemeenschapsverordeningen nrs. 121/67 van 13 juni 1967 en 805/38 van 27 juni 1968, wanneer bedoelde kosten de maximum handelsmarge — dit wil zeggen de nettowinst van de kleinhandelaar — omvatten?»

Onderzocht moet worden of de gemeenschapsregeling en inzonderheid de verordeningen nrs. 121/67 en 805/68 zich verdragen met de vaststelling in de wettelijke regeling van een Lid-Staat van een maximum handelsmarge voor de verkoop in het klein van rund- en varkensvlees, die bij de in de groothandel toegepaste aankooprijzen wordt gevoegd en de door de kleinhandelaar gemaakte invoer-, bevoorradings- en kleinhandelskosten, alsmede zijn nettowinst dient te dekken.

Om op de vraag van de nationale rechterlijke instantie te antwoorden dient eraan te worden herinnerd dat het Hof in zijn arrest van 17 januari 1980 (gevoegde zaken 95 en 96/79) heeft verklaard, dat het vaststellen van een maximum handelsmarge die de kleinhandelaar aan de verbruiker in rekening mag brengen in beginsel de doestellingen en de goede werking van de gemeenschappelijke ordening der markten in de sector rund- en varkensvlees niet in gevaar kan brengen, wanneer die marge in hoofdzaak wordt berekend naar de aankooprijzen die in de stadia van produktie en groothandel worden toegepast, en tevens zo, dat aan de werking van de prijzenregeling waarop de betrokken gemeenschappelijke marktordeningen berusten, geen afbreuk wordt gedaan.

Om te kunnen oordelen of een regeling als bedoeld door de nationale rechterlijke instantie, waarbij een maximum handelsmarge wordt vastgesteld die tegelijkertijd de invoer-, bevoorradings- en kleinhandelskosten dekt, met deze rechtspraak in overeenstemming is, dient in de eerste plaats te worden onderzocht welke gevolgen het in een dergelijke maximum handelsmarge opnemen van de invoerkosten meebrengt.

Een regeling ter beheersing van de prijzen, als die welke door de nationale rechterlijke instantie is beschreven, kan een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbeperking vormen, wanneer de maximum handelsmarge voor de verkoop in het klein van rund- en varkensvlees aldus is vastgesteld dat de door de kleinhandelaar eventueel gemaakte invoerkosten daarin zijn begrepen. Deze handelsmarge is immers bepaald op een vast bedrag dat zowel geldt voor de kleinhandelaar die zich op de nationale markt bevoorraadt als voor degene die besluit zijn produkten in te voeren en deze rechtstreeks op de markten van andere Lid-Staten inkoopt. De winst van deze laatste wordt daardoor ten belope van de invoerkosten gekort.

Een dergelijke regeling heeft kennelijk als gevolg dat de invoer uit andere Lid-Staten wordt ontmoedigd, en is derhalve in strijd met artikel 30 EEG-Verdrag.

Wat de andere door de maximum handelsmarge gedekte kosten betreft, dient onderscheid te worden gemaakt tussen de kosten die de kleinhandelaar in het stadium van de bevoorrading heeft gemaakt en die welke bij het stadium van de verkoop aan de verbruikers behoren.

In antwoord op deze vraag heeft het Hof voor recht verklaard:

1. Een wettelijke regeling van een Lid-Staat ter beheersing van de kleinhandelsprijzen van rund- en varkensvlees, waarbij het de kleinhandelaars wordt verboden hun producten aan de verbruikers te verkopen tegen een hogere prijs dan de in het groothandelstadium toegepaste aankoop prijs vermeerderd met een maximum handelsmarge welke onder meer de door de kleinhandelaars eventueel gedragen invoerkosten omvat, vormt een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking, die in strijd is met artikel 30 EEG-Verdrag en met de artikelen 19 van verordening nr. 121/67 en 22 van verordening nr. 805/68.

2. Een dergelijke regeling is eveneens onverenigbaar met de verordeningen nrs. 121/67 en 805/68 wanneer de door de kleinhandelaars gemaakte bevoorradingskosten in de maximum handelsmarge zijn opgenomen en het distributienet van rund- en varkensvlees in bepaalde streken daardoor ongunstig wordt beïnvloed.

3. Het gemeenschapsrecht staat niet eraan in de weg, dat naast de winst van de kleinhandelaar enkel de door de kleinhandelaars in het stadium van de verkoop aan de verbruikers gemaakte handelingskosten in de handelsmarge zijn opgenomen, mits deze marge niet willekeurig wordt bepaald en de kleinhandelaars een billijke beloning voor hun inspanningen verzekert.

Zaak 157/84 (Eerste kamer) — M. Frascogna/Caisse des dépôts et consignations (prejudiciële verwijzing) — *Sociale zekerheid — Bijzondere ouderdomstoelage* — 6 juni 1985

De Commission de Première instance de la Sécurité Sociale des Hauts-de-Seine heeft een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van verordening nr. 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen.

Mevrouw Frascogna, van Italiaanse nationaliteit, is de weduwe van een Italiaans onderdaan. Uit dien hoofde ontvangt zij van het Istituto Nazionale della Previdenza Sociale een weduwepensioen. Sedert 1976 woont zij in Frankrijk bij haar zoon, die aldaar arbeid in loondienst verricht.

In november 1981 verzocht mevrouw Frascogna de Caisse des dépôts et consignations om toekenning van de door een Franse wet van 10 juli 1952 ingevoerde bijzondere ouderdomstoelage. Ingevolge deze wet wordt een toelage betaald aan bejaarden die geen ouderdomsuitkering krachtens een sociale zekerheidsregeling krijgen en over onvoldoende inkomsten beschikken. Deze toelage is voorbehouden aan Franse onderdanen en aan onderdanen uit landen die met Frankrijk een reciprociteitsovereenkomst hebben gesloten.

Op 21 april 1982 wees de Caisse des dépôts et consignations het verzoek van mevrouw Frascogna af op grond dat deze niet gedurende 15 jaar in Frankrijk had gewoond.

Frankrijk en Italië hebben geen reciprociteitsovereenkomst gesloten, maar zijn partij bij de Europese interim-overeenkomst van 11 december 1953 betreffende de regelin-

gen inzake sociale zekerheid voor ouderdom, invaliditeit en overlijden. In deze overeenkomst wordt echter bepaald dat niet-onderdanen gedurende 15 jaar moeten hebben gewoond op het grondgebied van de Lid-Staat waar zij in aanmerking willen komen voor uitkeringen krachtens een regeling waarvoor geen bijdragen zijn betaald.

Mevrouw Frascogna betoogt dat het door de interim-overeenkomst gestelde woonplaatsvereiste qua duur in strijd is met verordening nr. 1408/71.

Volgens de Commissie valt de bijzondere ouderdomstoelage niet binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1408/71 daar zij is bestemd om een sociale zekerheidsuitkering aan te vullen.

Gevraagd wordt of een ouder van een werknemer van een Lid-Staat, die samen met die werknemer in een andere Lid-Staat is komen wonen, ingevolge verordening nr. 1408/71 in deze laatste Lid-Staat in aanmerking kan komen voor een ouderdomstoelage als die waar het in casu om gaat.

De Commissie betoogt dat de bijzondere ouderdomstoelage als sociaal voordeel moet worden toegekend krachtens artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68 van de Raad «betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap».

Het Hof acht deze stelling gegrond.

Welnu, blijkens de rechtspraak van het Hof verbiedt het in artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68 verwoorde grondbeginsel van non-discriminatie inzake het vrije verkeer, elke discriminatie ten nadele van ouders van een werknemer uit een andere Lid-Staat, die gebruik hebben gemaakt van het hun bij artikel 10 van verordening nr. 1612/68 toegekende recht om zich bij die werknemer te vestigen.

Onder deze omstandigheden vormt de verplichting, opgelegd aan ouders van werknemers die onderdaan zijn van een Lid-Staat, om gedurende een bepaald aantal jaren op het grondgebied van een Lid-Staat te hebben gewoond, een met artikel 7 van verordening nr. 1612/68 strijdige discriminatie, wanneer die verplichting niet geldt voor ouders van nationale werknemers.

Het Hof heeft voor recht verklaard:

a) De toekenning van een bijzondere ouderdomstoelage, waarmee onder de voorwaarden voorzien in de in het hoofddeding toepasselijke nationale wet, aan bejaarden een minimum inkomen wordt gewaarborgd, vormt een sociaal voordeel in de zin van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968.

b) Artikel 7, lid 2, van deze verordening moet aldus worden uitgelegd, dat de toekenning van een dergelijk sociaal voordeel niet afhankelijk mag worden gesteld van de voorwaarde dat de begunstigde gedurende een aantal jaren daadwerkelijk op het grondgebied van een Lid-Staat heeft gewoond, indien deze voorwaarde niet geldt voor de onderdanen van die Lid-Staat.

Zaak 288/83 (Voltallig Hof) — Commissie/Ierland — *Handelspolitiek — Invoer van aardappelen* — 11 juni 1985

De Commissie heeft het Hof verzocht vast te stellen dat Ierland de krachtens artikel 30 EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen door vergunningen te verlangen voor de invoer van aardappelen van oorsprong

uit derde landen, die zich in een andere Lid-Staat in het vrije verkeer bevinden, en de invoer van die aardappelen bij ontbreken van een vergunning te verbieden.

De voorgeschiedenis van het geding

Op 5 maart 1981 is in Ierland de Potatoes (Regulations of Import) Order 1981 in werking getreden, waarbij de invoer van aardappelen «die zijn geproduceerd in landen of gebieden die niet tot de Lid-Staten van de Europese Economische Gemeenschap behoren» werd verboden, tenzij voor deze importen door de minister van Landbouw een vergunning was afgegeven.

Ierland produceert van oudsher voldoende aardappelen om in zijn behoeften te voorzien. In 1980 werd de Ierse markt ongunstig beïnvloed door de invoer van belangrijke hoeveelheden aardappelen uit de Gemeenschap. Een aanzienlijk deel daarvan bestond uit nieuwe aardappelen van oorsprong uit Cyprus, die dankzij een tariefcontinent tegen een verlaagd recht het Verenigd Koninkrijk waren binnengekomen. Om het hoofd te bieden aan deze moeilijkheden hebben de Ierse autoriteiten het omstreden besluit ingevoerd.

Ten gronde

Uit de aanmaning en het met redenen omkleed advies blijkt dat de Commissie, onder voorbehoud van de eisen die uit de door de Gemeenschap gesloten handelsakkoorden voortvloeien, geen bezwaar heeft tegen de Potatoes Orders 1981, voor zover die van toepassing is op rechtstreekse importen uit derde landen. Deze vraag moet worden aangehouden.

De argumenten die Ierland ontleent aan het feit dat het omstreden besluit is ingevoerd naar aanleiding van de invoer van nieuwe aardappelen die krachtens een aan Cyprus toegekend tariefcontingent in het Verenigd Koninkrijk waren ingevoerd, moeten tot hun juiste proporties worden herleid. Het besluit zelf heeft immers een permanent en algemeen karakter, doordat het betrekking heeft op de invoer van aardappelen van om het even welke oorsprong — behalve die van oorsprong uit de Lid-Staten — in elk seizoen, zodat het weinig belang heeft of het om nieuwe dan wel om andere categorieën van aardappelen gaat.

Het omstreden besluit moet derhalve op zijn beginselen worden getoetst aan de eisen van het gemeenschapsrecht, maar enkel wat betreft de aardappelen van oorsprong uit derde landen die in de Gemeenschap in het vrije verkeer zijn gebracht, waarbij de vraag van de rechtstreekse importen moet worden terzijde gelaten.

Volgens artikel 30 EEG-Verdrag zijn «kwantitatieve invoerbeperkingen», dat wil zeggen alle invoerverboden en alle andere beperkende maatregelen onder de vorm van invoervergunningen of andere soortgelijke procédés, tussen de Lid-Staten verboden.

Ierland voerde een stel argumenten aan ter rechtvaardiging van het vereiste van een invoervergunning voor aardappelen die in andere landen of gebieden dan de Lid-Staten zijn geproduceerd.

Het argument dat Ierland ontleent aan zijn voorafgaand overleg met de Commissie en aan het stilzitten van de Commissie in de eerste fase na de aanmelding van het besluit, kan niet worden aanvaard.

Al kan dit bij Ierland de indruk hebben gewekt dat zijn maatregel op geen bezwaar stuitte, toch kan de Commissie een Lid-Staat onmogelijk het recht verlenen om bepalingen

te handhaven die objectief in strijd zijn met het gemeenschapsrecht, zelfs niet door uitdrukkelijke of stilzwijgende goedkeuring van een door die Lid-Staat eenzijdig vastgestelde maatregel.

Volgens een vaste rechtspraak van het Hof kan een Lid-Staat zich bovendien niet, zoals Ierland in het onderhavige geval, op de bijzondere bepalingen van de artikelen 39 en volgende, houdende omschrijving van de grondslagen van een gemeenschappelijk landbouwbeleid, beroepen, om voor een produkt waarvoor geen gemeenschappelijke marktordening bestaat op zijn grondgebied bepalingen in te voeren of te handhaven, die afwijken van de beginselen van de gemeenschappelijke markt.

Produkten die zich in de Gemeenschap «in het vrije verkeer» bevinden zijn «definitief en volledig gelijkgesteld met produkten van oorsprong uit de Lid-Staten».

Deze overwegingen gelden ook voor produkten die op grond van een communautair contingent in de Gemeenschap zijn ingevoerd, zelfs indien dit contingent, hetzij krachtens bepalingen van een overeenkomst, hetzij krachtens een latere verdeling, inzonderheid voor de markt van een bepaalde Lid-Staat was bestemd. Met betrekking tot de eventuele toepassing van artikel 115 EEG-Verdrag op een dergelijke situatie merkt de Commissie op dat dit probleem niet kon worden onderzocht daar Ierland het niet tijdig heeft opgeworpen. Het argument van Ierland, dat de getroffen maatregel in wezen gelijkstaat met een eventuele afwijking toegekend krachtens artikel 115, moet derhalve worden verworpen, temeer daar een Lid-Staat op dit gebied niet eenzijdig kan optreden.

Tenslotte kan Ierland zich ter ondersteuning van de omstreden maatregel evenmin beroepen op de exceptie van openbare orde waarin artikel 36 EEG-Verdrag voorziet.

De Lid-Staten kunnen zich daarop niet beroepen om hun economische belangen te beschermen.

Het Hof rechtdoende, verstaat:

1. Door vergunningen te verlangen voor de invoer van aardappelen van oorsprong uit derde landen, die zich in een andere Lid-Staat in het vrije verkeer bevinden, en de invoer van die aardappelen bij ontbreken van een vergunning te verbieden, is Ierland de krachtens artikel 30 EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet nagekomen.

2. Ierland wordt verwezen in de kosten van de procedure.

Zaak 49/84 (Vierde kamer) — Debaecker en Plouvier/Bouwman (Prejudiciële verwijzing) — *EEG-Executieverdrag — Artikel 27, sub 2 — Tijdige betekening van het stuk dat het geding inleidt* — 11 juni 1985

De Hoge Raad der Nederlanden heeft een aantal prejudiciële vragen gesteld over de uitlegging van artikel 27, sub 2, van het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken.

Deze vragen zijn gerezen in een bij genoemde rechterlijke instantie aanhangig geding tussen de echtelieden Debaecker-Plouvier en C.G. Bouwman.

De echtelieden Debaecker-Plouvier hadden aan Bouwman, van Nederlandse nationaliteit, voor een periode van negen jaar, ingaande 15 oktober 1980, een bedrijfspand te Antwerpen verhuurd.

In september 1981 verliet Bouwman het pand zonder zijn nieuwe adres mee te delen.

Hij werd tegen de zitting van 1 oktober 1981 gedagvaard voor de vrederechter te Antwerpen bij een deurwaardersexploot dat hem op het politiecommissariaat van de stad Antwerpen werd betekend.

Bij brief van 25 september 1981, na de inleiding van het geding, zegde Bouwman de huurovereenkomst op; tegelijkertijd zond hij de sleutels van het gebouw terug en deelde hij zijn nieuwe adres — een postbus te Essen (België) — mee. Verzoekers advocaat deed echter niets om verweerder op dit nieuwe adres te laten weten dat hij was gedagvaard om op 1 oktober 1981 voor de vrederechter te verschijnen. Als gevolg daarvan werd Bouwman op die datum bij verstek veroordeeld om aan de echtelieden Debaecker-Plouvier BF 1 072 900 te betalen als «wederverhursvergoeding».

Deze zaak kwam uiteindelijk voor de Hoge Raad die de behandeling van de zaak heeft geschorst en het Hof van Justitie de navolgende prejudiciële vragen heeft gesteld:

«1. Mist artikel 27 onder 2 EEX, voor wat betreft het daar bedoelde vereiste van tijdigheid van de betekening of mededeling van het stuk dat het geding heeft ingeleid, toepassing indien de betekening of mededeling met eerbiediging van een door de rechter van de Staat van herkomst bepaalde termijn heeft plaatsgevonden en/of verweerder, al dan niet uitsluitend, woonplaats had in het rechtsgebied of het land van die rechter?

Indien vraag 1 ontkennend wordt beantwoord:

2a. Mag voor de vraag of er in een bepaald geval uitzonderlijke omstandigheden zijn die meebrengen dat de in artikel 27 onder 2 bedoelde betekening of mededeling, ofschoon regelmatig geschied, toch onvoldoende is geweest om de door die bepaling vereiste termijn te doen aanvangen, slechts worden gelet op omstandigheden die bestaan op het ogenblik van die betekening of mededeling en waarmee de aanlegger op dat ogenblik rekening kan houden?

Indien vraag 2a ontkennend wordt beantwoord:

2b. Kunnen feiten, na de betekening of mededeling voorgevallen, in het bijzonder het bekend worden aan de aanlegger van een adres van de verweerder, meebrengen dat van de aanlegger kan worden verlangd dat hij nadere stappen doet ter informatie van de verweerder omtrent het op handen zijnde geding, in dier voege dat bij gebreke van die stappen de door artikel 27 onder 2 vereiste termijn niet aanvangt?

Indien vraag 2b bevestigend wordt beantwoord:

2c. Welke maatstaf moet dan te dier zake worden aangelegd? Staat in het bijzonder de omstandigheid dat aan de verweerder is te wijten dat het regelmatig betekende of meegedeelde stuk hem niet heeft bereikt, eraan in de weg dat de rechter, mede in het licht van bijvoorbeeld de omstandigheid dat de aanlegger ermee bekend was dat de verweerder zijn als woonplaats geldend adres had verlaten, kan oordelen dat nadere stappen als voormeld waren vereist?»

Uitspraak doende op deze vragen heeft het Hof voor recht verklaard:

1. Artikel 27, sub 2, Executieverdrag is, voor wat betreft het daar bedoelde vereiste van tijdigheid van de betekening of mededeling van het stuk dat het geding inleidt, ook van toepassing indien de betekening of mededeling met eerbiediging van een door de rechter van de staat van herkomst

bepaalde termijn heeft plaatsgevonden en ongeacht of verweerder, al dan niet uitsluitend, woonplaats had in het rechtsgebied of het land van die rechter.

2. Bij zijn onderzoek van de vraag of de betekening tijdig is geschied, kan de aangezochte rechter ook rekening houden met uitzonderlijke feiten of omstandigheden die zich na de regelmatige betekening hebben voorgedaan.

3. De omstandigheid dat de aanlegger na de betekening kennis heeft gekregen van een nieuw adres van de verweerder, alsook de omstandigheid dat de verweerder verantwoordelijk is voor het feit dat het regelmatig betekende stuk hem niet heeft bereikt, zijn gegevens die de aangezochte rechter in aanmerking kan nemen bij zijn onderzoek van de vraag of de betekening tijdig is geschied.

BALIE

Belgische Nationale Orde van Advocaten - Vergadering van de Algemene Raad van 23 januari 1986

De Algemene Raad heeft in eerste lezing een ontwerp van reglement inzake rechtsbijstandsverzekering onderzocht.

Gelet op de evolutie van de rechtspraak van het Hof te Straatsburg, heeft de Algemene Raad besloten de tekst te onderzoeken van een wetsvoorstel strekkende tot het uitwerken van de mogelijkheid beroep aan te tekenen tegen de beslissing van de Raad der Orde inzake inschrijving en wederinschrijving op het tableau.

De Algemene Raad heeft een werkgroep opgericht belast met het formuleren van voorstellen i.v.m. de publiciteit ten voordele van het beroep.

De Algemene Raad heeft de Deken gevraagd tussen te komen bij de minister van Justitie opdat deze zou toelaten dat enerzijds gratis copies zouden worden afgeleverd van de vonnissen en arresten in strafzaken, en anderzijds gratis de copie zou worden afgeleverd van het strafdossier aan de verdachte.

Nieuwe regeling tuchtrechtspraak advocatuur in Nederland

Met ingang van 1 februari 1986 treedt de nieuwe regeling in werking betreffende de tuchtrechtspraak voor advocaten (koninklijk besluit van 8 januari 1986, Staatsblad 8). Deze regeling is vastgelegd in een wijziging van de Advocatenwet van 12 september 1984 (Staatsblad 417). Instgesteld werden daarbij raden van discipline.

In maart 1985 zijn de leden-advocaten (acht per raad) in deze raden benoemd, in oktober 1985 benoemde de minister van Justitie de voorzitters en plv. voorzitters en onlangs zijn ook de griffiers benoemd. Daarmede zijn de raden dus geheel bezet en kunnen deze hun werkzaamheden aanvangen.

In elk rechtsgebied van een gerechtshof zal in de vestigingsplaats van het gerechtshof een raad van discipline fungeren.

Geklaagd kan worden over enig handelen of nalaten van een advocaat in strijd met de zorg die deze behoort te betrachten ten opzichte van degenen wier belangen de advocaat als zodanig behartigt of behoort te behartigen, ter zake van inbreuken op de verordeningen van de Nederlandse Orde van Advocaten, en ter zake van enig handelen of nalaten dat een behoorlijk advocaat niet betaamt.

Elke klacht moet worden ingediend bij de deken van de plaatselijke orde, waartoe de advocaat behoort. De deken is bij het opstellen van de klacht eventueel behulpzaam, en onderzoekt de klacht. Indien de klager dit wenst, brengt de deken de ingediende klacht onmiddellijk ter kennis van de raad van discipline.

De deken tracht steeds klachten in der minne te schikken. Wanneer dat mogelijk blijkt wordt de schikking op geschrift gesteld en door de klager, de advocaat tegen wie de klacht gericht is, en de deken ondertekend. Is binnen drie maanden na indiening van de klacht geen minnelijke schikking bereikt, dan kan de klager de deken verzoeken de klacht voor te leggen aan de raad van discipline.

ne. De deken legt de klacht meteen aan de raad van discipline voor als een minnelijke schikking niet aannemelijk is.

De voorzitter van de raad van discipline kan de klacht met redenen omkleed schriftelijk afwijzen wanneer deze naar zijn oordeel kennelijk-niet-ontvankelijk, kennelijk-ongegrond of van onvoldoende gewicht is. Tegen een dergelijke beslissing kan de klager binnen veertien dagen verzet doen bij de raad van discipline, die in dat geval de klager, de advocaat en de deken in de gelegenheid stelt te worden gehoord en vervolgens beslist. De raad is samengesteld uit de (plv.)voorzitter en vier leden-advocaten. Tegen deze beslissing is geen hoger beroep meer mogelijk. Wanneer de raad van discipline, samengesteld uit de (plv.)voorzitter en vier leden-advocaten, in andere gevallen heeft beslist, staat wel beroep open, en wel op het Hof van Discipline. Dit beroep komt toe aan de klager, de advocaat tegen wie de beslissing in eerste instantie is gegeven, de plaatselijke deken, alsmede de deken van de Nederlandse Orde van Advocaten.

De raad van discipline kan de volgende maatregelen opleggen, onvoorwaardelijk of (gedeeltelijk) voorwaardelijk: waarschuwing, berisping, schorsing in de uitoefening van de praktijk voor ten hoogste één jaar, schrapping van het tableau.

De raad kan gelasten dat elk van de laatstgenoemde drie maatregelen openbaar wordt gemaakt, wanneer enig door de tuchtspraak beschermd belang hiermee wordt geacht te zijn gediend. Tot openbaarmaking wordt overgegaan als de maatregel in kracht van gewijsde is gegaan.

De raad spreekt, op verzoek van de klager (of ambtshalve), in zijn beslissing steeds met redenen omkleed uit of de advocaat tegen wie de klacht is ingediend, jegens de klager de zorgvuldigheid heeft betracht die bij een behoorlijke rechtshulpverlening betaamt.

BOEKEN

X., *Het nieuw syndicaal statuut van het personeel in de overheidssector*, Gent, Story Scientia en Inbel, 1985, 199 p., 850 fr.

Het vakbondsstatuut van het overheidspersoneel, gecreëerd door de wet van 19 december 1974, is nu grotendeels in werking getreden (zie p. 18 en 19). Dit tweetalig boek, dat in essentie een volledige bundeling is van de nieuwe reglementering, inclusief de verslagen aan de Koning, verschijnt dan ook op een nuttig tijdstip. De informatieve waarde van het boek wordt vergroot door een samenvattende inleiding en door bij de artikelen in voetnoot te verwijzen naar de andere relevante artikelen van de wet of van de uitvoeringsbesluiten. Het boek wordt besloten achtereenvolgens met een lijst van representatieve en erkende vakorganisaties, met een verklarende woordenlijst en een zaakregister.

W.R.

A. TIBERGHEN, *De Belgische belastingen in kort bestek*, Antwerpen, Kluwer, 1985.

Onlangs verscheen van de hand van A. Tiberghien een klein boekje dat een overzicht bevat van nagenoeg heel het Belgisch fiscaal recht. Als men weet dat het boekje nauwelijks 100 bladzijden telt, dan begrijpt men dat het hier een wel zeer summier en beknopt overzicht betreft. Gelet op de omvang en de ingewikkeldheid van het Belgisch fiscaal recht, mag het wel een opmerkelijke prestatie heten de essentie van de hele materie zo kort en toch op een begrijpelijke en bovendien wetenschappelijk verantwoorde wijze samen te vatten. Als fiscalist kijkt men wel wat onwennig tegen het boekje aan. Wegens de beknoptheid valt er weinig praktische informatie uit te halen. Blijkens het «Woord Vooraf» is de auteur zich daar trouwens zeer goed van bewust: de geschetste regels gelden slechts «behoudens vele uitzonderingen en mits allerlei voorwaarden en formaliteiten». Toch beantwoordt het boekje kennelijk aan een reële behoefte. Het feit dat het reeds aan zijn vierde uitgave toe is, bewijst dat. Vooral studenten en personen die niet op een professionele manier in het fiscaal recht geïnteresseerd zijn,

hebben behoefte aan vereenvoudigde overzichten. Ook buitenlanders, in het bijzonder Nederlanders, kunnen met het boekje hun voordeel doen.

S. Van Crombrugge

Aangekondigd

J.H.M. KLANDERMAN, *Ratio, wetenschap en recht: een onderzoek naar de opvatting «wetenschap» en «recht» in de Reine Rechtslehre van Kelsen*, (diss. Leiden), Zwolle, Tjeenk Willink, 498 p.

R.B.M. KEURENTJES, *Agressieve handelspraktijken*, (diss. Nijmegen), Deventer, Kluwer, 336 p.

A.H.N. STOLLENWERK, *Het fideicommiss de residuo*, Deventer, Kluwer, ca. 200 p.

C.M.G. TEN RAA, *Conciliatie en justitie*, (inaugurele rede Erasmus universiteit Rotterdam), Mededelingen Erasmus Universiteit, 30 p.

R. VAN DELDEN, *Lex mercatoria of ius commune*, Deventer, Kluwer, 28 p.

Wetboek van Koophandel & Bijzondere wetten, Maarten Kluwer, Antwerpen, ca. 700 fr.

MEDEDELINGEN

Vereniging van Verzekeringsjuristen - Instellingen van Prijs

De Vereniging van Verzekeringsjuristen (V.J.T.) is een organisatie die zich tot doel stelt de contacten tussen de juristen uit de verzekeringswereld — bedrijfsjuristen, advocaten, wetenschappelijk medewerkers — te bevorderen.

Om dit doel te bereiken organiseert de Vereniging naast enkele minder formele ontmoetingen voordrachten waarin juridische, verzekeringstechnische en andere onderwerpen aan bod komen.

Ter gelegenheid van haar tienjarig bestaan nam de Vereniging het initiatief tot het inrichten van de Prijs van de Vereniging van Verzekeringsjuristen met het volgende reglement

1. Een prijs van 15.000 frank wordt uitgereikt ter aanmoediging van de studie van verzekeringsrecht.
2. De deelneming staat open voor studenten in de rechten en voor licentiaten in de rechten afgestudeerd in 1983 en later.
3. De prijs wordt toegekend aan de auteur van de beste scriptie met betrekking tot een onderwerp uit het verzekerings- of aansprakelijkheidsrecht.
4. De scriptie bevat minimum 30 blz. en mag niet eerder gepubliceerd zijn.
5. De teksten moeten vóór 1 mei 1986 worden gezonden aan het Secretariaat van de Vereniging van Verzekeringsjuristen, p/a V. Costa, Uranus - Helvetia Brand, Van Eycklei 35 - 2018 Antwerpen, waar ook bijkomende informatie kan worden verkregen.
6. De uitreiking vindt plaats tijdens een bijeenkomst van de verzekeringsjuristen op een nader te bepalen datum in oktober/november 1986.

BERICHTEN

Vereniging van Verzekeringsjuristen te Antwerpen — Voordracht op 6 maart 1986

Op donderdag 6 maart 1986 te 18u30 (Maatschappij Winterthur, Grote Steenweg 224, Berchem) houden de heren Pscheidt een

voordracht over : De ongekende werelden van schade en schaderegeling in het Oostblok en het Nabije Oosten.

Inschrijving : secretariaat V.J.V., p/a V. Costa, Uranus/Helvetia-Brand, Van Eycklei 35, 2018 Antwerpen (tel. 03/218.17.63).

Tweede internationale conferentie over de juridische aspecten van toerisme en reizen.

De tweede internationale conferentie over de juridische aspecten van toerisme en reizen zal van 9 tot 13 maart 1986 in Israël plaatsvinden, in samenwerking met de Rechtsfaculteit van de Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem en de vereniging van de Israëlische Balie.

Het doel van de conferentie bestaat erin, advocaten en verantwoordelijken uit de hele wereld samen te brengen, die zowel in de publieke als in de privé sectoren zijn tewerkgesteld in de juridische sfeer van toerisme, reizen en recreatief luchttransport, met inbegrip van de verzekeringen, de anti-trust wetten, enz...

Voor meer informatie : P.O. Box 394, Tel-Aviv 61003 - Israël (TLX: 3380 TLV).

Colloquium : De Spaanse toetreding tot de Europese Gemeenschappen

De Belgische Vereniging voor Europees Recht organiseert op 14 maart 1986 in het Sheraton Hotel te Brussel een colloquium over de juridische aspecten van de toetreding van Spanje tot de Europese Gemeenschappen met het volgende programma :

- 9.00 u. : Onthaal
- 9.15 u. : Inleiding door prof. em. Baron J. Mertens de Wilmars, oud-voorzitter van het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen, voorzitter van de Belgische Vereniging voor Europees Recht
- 9.30 u. : Het toetredingsverdrag. Algemene aspecten. Communautaire benadering, door Marc Sohier, juridisch adviseur van de Commissie der Europese Gemeenschappen
- 10.30 u. : Koffie
- 10.45 u. : Debat
- 12.30 u. : Lunch
- 14.15 u. : Het toetredingsverdrag. De Spaanse benadering, door dr. Gil Carlos Rodriguez Iglesias, rechter in het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en Francesco Granell, professor aan de Centrale Universiteit van Barcelona, directeur generaal van de handelspromotie van de Generalitat van Catalonië
- 16.00 u. : Koffie
- 15.15 u. : Debat
- 17.45 u. : Sluiting van het colloquium

De preadviezen worden in het Frans uitgebracht.

Inlichtingen : Belgische Vereniging voor Europees Recht (F. Herbert), De Broquevillelaan 116, bus 10, 1200 Brussel.

Colloquium over franchising te Amsterdam

De Ligue Internationale du Droit de la Concurrence (L.I.D.C.) organiseert op 14 maart 1986 in het Hotel Sonesta, Kattegat, 1, 1012 SZ Amsterdam, een colloquium over het volgende onderwerp : «Franchising: recht en praktijk».

Programma :

- 9.30 u. : Onthaal van de deelnemers
- 10.00 u. : Opening der werkzaamheden, door de heer Jacques Guyet, voorzitter van de LIDC
- 10.10 u. : De economische aspecten van franchising, door de heer Marcel Coppens, secretaris generaal van de Europese Franchising Federatie
- 10.50 u. : De essentiële bedingen van een franchisingovereenkomst, door de heer Talmai Morgan, directeur van de juridische dienst van Dyno'rod P.L.C.
- 11.30 u. : Invloed van het Europees mededingingsrecht, door de heer Jean Dubois, sectiehoofd van de Algemene Directie van de Mededinging, Commissie van de Europese Gemeenschappen

12.30 u. : Lunch

14.30 u. : Algemene discussie met de sprekers, en met tussenkomsten van dr. Martin van Empel, hoogleraar aan de Universiteit van Groningen, advocaat aan de balie te Amsterdam, R. van Aken, juridisch consulent (Vendex International B.V.) en André Lombart, advocaat aan de balie te Brussel.

17.00 u. : Einde der werkzaamheden.

Taal der werkzaamheden : Frans, Engels, Duits, met simultaanvertaling.

Inschrijvingsformulieren kunnen worden verkregen bij meester Jean-J. Evrard, advocaat, de Broquevillelaan, 116 te 1200 Brussel (tel. 762.70.70).

De bescherming van de ondernemingen die schuldeiser zijn van de overheid

Op 19 maart 1986 organiseert het VBO in zijn gebouw een informatiezitting over het systeem van opschorting van de opeisbaarheid van de schuldvorderingen van de Staat (wet van 1 augustus 1985 en uitvoeringsbesluit van 11 oktober 1985)

Programma :

- 14.30 u. : Openingstoespraak, door de heer N. Joris, voorzitter van de KMO-Commissie van het VBO
- 14.40 u. : De opschorting van de opeisbaarheid van de schuldvorderingen van de Staat : toepassingsgebied van het nieuw systeem, vereiste voorwaarden en gevolgen, door de heer G. Keutgen, secretaris generaal en juridisch adviseur van het VBO
- 15.00 u. : Te vervullen formaliteiten te verkrijging van de opschorting van de opeisbaarheid van de schuldvorderingen van de Staat, door de heer M. Valentin, adviseur, Ministerie van Middenstand
- 15.20 u. : Hoe en in welke mate kan de opschorting van de opeisbaarheid van de schuldvorderingen van de Staat uit hoofde van de belasting ingeroepen worden?, door de heer R. Versluys, adjunct-adviseur, Ministerie van Financiën
- 15.40 u. : Pauze
- 16.00 u. : De opschorting van de opeisbaarheid van de schuldvorderingen van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, door de heer M. Meersschaut, administrateur generaal van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
- 16.20 u. : Welke schuldvorderingen moet de onderneming bezitten en ten opzichte van wie?, door de heer Ph. Mathei, directeur van de Juridische Dienst van de Nationale Confederatie van het Bouwbedrijf

Inlichtingen : V.B.O., Ravensteinstraat 4, 1000 Brussel. Tel. 02/511.58.80 (toesel 159).

Studiedag : Crisisbeleid inzake sociale zekerheid

Het Instituut voor Sociaal Recht (K.U.-Leuven) organiseert op vrijdag 18 april 1986 een studiedag over crisisbeleid en sociale zekerheid : Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en Nederland.

Onze buurlanden hebben sinds het midden van de jaren-70 op sociaal en economisch gebied te kampen met analoge problemen als België. Deze problemen beroeren in meerdere opzichten het domein van de sociale zekerheid. Welke maatregelen werden op dit vlak getroffen in Frankrijk, Nederland, Duitsland en Groot-Brittannië? Welke beginselen bepaalden het beleid, hoe werden zij uitgewerkt en onthaald, welke waren de resultaten van de aanpak? Deze en aanverwante vragen worden op de studiedag bestudeerd door eerst het woord te geven aan buitenlandse sprekers wier deskundigheid internationaal wordt erkend, en daarna een debat te houden waarin parallellen kunnen worden getrokken met de Belgische context.

Programma :

- 9.30 u. : Inleiding, door prof. R. Dillemans (Rector K.U.-Leuven)
- 9.40 u. : Inleiding, door prof. Y. Saint-Jours (Univ. Perpignan), gevolgd door debat
- 10.45 u. : Koffie

- 11.15 u.: Inleiding, door prof. B. Von Maydell (Univ. Bonn) (in het Engels), gevolgd door debat
 12.30 u.: Middagmaal
 14.00 u.: Inleiding, door prof. L.J.M. De Leede (Univ. Nijmegen), gevolgd door debat
 15.15 u.: Koffie
 15.45 u.: Inleiding door prof. A.I. Ogus (Univ. Newcastle-upon-Tyne), gevolgd door debat
 17.00 u.: Receptie
Inlichtingen: Instituut voor Sociaal Recht, Tiensestraat 41 te 3000 Leuven. Tel. 016/23.93.38.

Hulp aan jongeren in moeilijkheden

Onder de naam van *P. Couturier Fonds* werd een V.Z.W. opgericht, die tot doel heeft tegemoet te komen aan jongeren in moeilijkheden, die hoe dan ook — behalve als het burgerlijke procedu- res betreft — in aanraking zijn gekomen met de rechter.

Het Fonds wenst hen allereerst een materiële hulp te bezorgen in de vorm van socio-juridische raad, het zoeken naar en het inrich- ten van een woning, het zoeken naar een werkgelegenheid, een studentenjob ..., en het zoeken naar vakantiemogelijkheden. Het voorziet eveneens in een begeleidingstaak om hen te steunen in het zoeken naar zelfstandigheid. Ten slotte kan hun een financiële hulp verstrekt worden om het hun mogelijk te maken een zelfstan- dig leven te beginnen.

Ook al is de naam *P. Couturier* gefingeerd het is de naam van de jeugdrechter die de hoofdpersoon is van de roman *Le Purgatoire du Juge* (Uitg. La Pensée Universelle), is het bestaan van het Fonds maar al te reëel en dienen zijn doelstellingen aangemoedigd te worden, daar zij beantwoorden aan een schrijnende noodzake- lijkheid.

Vragen tot tussenkomst van het Fonds dienen gericht te worden aan het secretariaat, dat gevestigd is aan de Wijnheuvelenstraat 229, 1030 Brussel.

Financiële tegemoetkomingen zijn uiteraard welkom, en voor giften van ten minste 1.000 fr. is er een fiscale vrijstelling bij stor- ting op PR nr. 000-0110937-66 van de V.Z.W. «Het Kind», Goed- heidsstraat 4a bus 12, 1050 Brussel, met de vermelding «ten gunste van het P. Couturier Fonds».

Voordracht: De Coöperatieve Vennootschap

Het Interdisciplinair Trefpunt Onderneming, Administratie, Universiteit organiseert op 5 maart 1986 te 12u15 een voordracht gevolgd door sandwich-bar over het thema: de coöperatieve ven- nootschap.

Spreker: de h. Dieux, advocaat, assistent aan de ULB. Voorzit- ter: de h. Duplat, voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brussel.

Plaats: Salons Itoau, Tervuerenlaan 52, 1040 Brussel.

Deelname in de kosten: 1.250 fr. Inschrijving door storting op rekening 210-0348440-68.

Inlichtingen: Itoau, 02/736.05.06.

Studiedag: De Europese Richtlijn inzake produktenaansprakelijk- heid

Het Interdisciplinair Trefpunt Onderneming, Administratie, Universiteit organiseert op donderdag 20 maart 1986 een studiedag over de Europese richting inzake produktenaansprakelijkheid.

Wetenschappelijke leiding: Institut d'Etudes Européennes, ULB. Voorzitter: de h. Duplat, voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brussel.

Sprekers: prof. J.-V. Louis (ULB); Inleiding: prof. J.L. Fag- nart (ULB), H.C. Taschner (E.E.G.) en J. Collart (onderdirecteur Royale Belge).

Plaats: Itoau, Av. Tervueren 52, 1040 Brussel.

Deelname in de kosten: 1.750 fr. Inschrijving: door storting op rekening 210-0348440-68

Inlichtingen: Itoau, 02/736.05.06.

Second European Regional Congress — 8 - 10 september 1986 — Jesolo

Agenda Items: I: Hiring Procedures; II: Technological change and employment relationship; III: Employer's Liability in Cases of Occupational Accidents.

Voor meer informatie schrijf of telefoneer naar: Instituut voor Arbeidsrecht, Tiensestraat 41, 3000 Leuven, tel.: 016/23.09.71.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad, 1985

nr. 9, 2 maart

Slot, P.J., Van den Oosterkamp, J.S. en Groothuizen, M.C.J., Steun aan RSV (rapport van de Enquêtecommissie Rijn-Schelde-Verolme): keert de wal het schip?; Mols, G. en Sproncken, T., Controle van advocaten met metaaldetector bij gevangenisbezoek: geoorloofd fouilleren?; Helder, E., Een rechtsbeschermingsfeest rond verbetering en vereenvoudiging; Beekhuis, J.H., In memori- am Mr. N.J. Polak; Torfs, R., Voorkeursbehandeling van vrou- wen. Reactie (met naschrift van Mulder, L.); Begheyn, J. Th. e.a., De Gesloten Universiteit. Reactie (met naschrift van Goedhart, A.L.); Van Baars, J., Kleinigheden in het jaarbericht?; Recht- spraak Hoge Raad (civiele kamer en strafkamer); X., Wetgeving; X., Berichten: Wetsvoorstel Mediawet; Sancties voor zwartwer- kers; Internationale bijstand bij heffing belastingen; overheidsbe- leid Consumentenaangelegenheden; Vereenvoudigde echtschei- dingsprocedure; adviestaak bijstandswet wordt overgedragen aan SER; Wetgevingsprogramma WVC: een teveel aan te weinig sa- menhangende wetgeving; Bemiddeling in onroerend goed; X., Ka- mervragen: «Berliner Loch».

nr. 10, 9 maart

De Jonge, G., Dienstverlening: een strafrechtelijk schijnsucces; De Vries, B., Risicoverzwaarig bij schadeverzekeringen; Jansen, F.M.J., Loskoppeling gewenst. Versnelling invoering van nieuw proces- en executierecht; Boot, G., Wetsontwerp over verboden rechtspersonen gewijzigd; Eskes, J.A.O., Leemten in het wetsont- werp verboden rechtspersonen. Argeloze wetgeving?; Rechtspraak Hoge Raad Civiele kamer, strafkamer en belastingkamer); X., Wetgeving; X., Berichten: De toekomst van het politiebestedel, Drugsgebruik in Nederland; Goederenrecht of zakenrecht, Milieu- bijstandsteam geïnstalleerd; X., Kamervragen: Extensieve inter- pretatie van de Wet Ketenaansprakelijkheid.

nr. 11, 16 maart

Korte, J., De grote sprong voorwaarts van het Europese Parle- ment: het ontwerp-verdrag tot oprichting van de Europese Unie; Twaalfhoven, D.F.M., De part-time leden van de rechterlijke macht; Van Maarseveen, H., De Hoge Hoed spreekt ...; De Graaf, Th.C., Contacten tussen ambtenaren en parlement; De Mol, B.A.J.M., Een defecte hartklep: ook juridische onzeker- heid; Donner, A.M., Gelden de grondrechten niet t.a.v. voorzie- ningen in kort geding? Reactie (met naschrift van Doomen, J., en Kotting, R.); Meulenbelt, J., Euthanasie zonder arts. Kantteke- ningen bij een requisitoir: Akveld, J.E.M. en Derckx, M.C.R., Ver- slag van de najaarsvergadering 1984 van de Vereniging voor Ge- zondheidsrecht; Vervolgde juristen, De zaak Mümtaz Kotan; Rechtspraak Hoge Raad (civiele kamer en strafkamer); X., Wetge- ving, Berichten: Misbruik en oneigenlijk gebruik; Wetsvoorstellen tot grondwetswijziging; Eigen minimale gemeenten; Wijziging van de opiumwet; X., Kamervragen: Vraaggesprekken met ont- snapte gedetineerden.

Sociaalrechtelijke kronieken, 1985

nr. 5, mei

Goffin, R. Ch. en Forges, M., Vers un statut juridique des cadres.

nr. 6, juni

Bonbled, P., La prépension de retraite.